

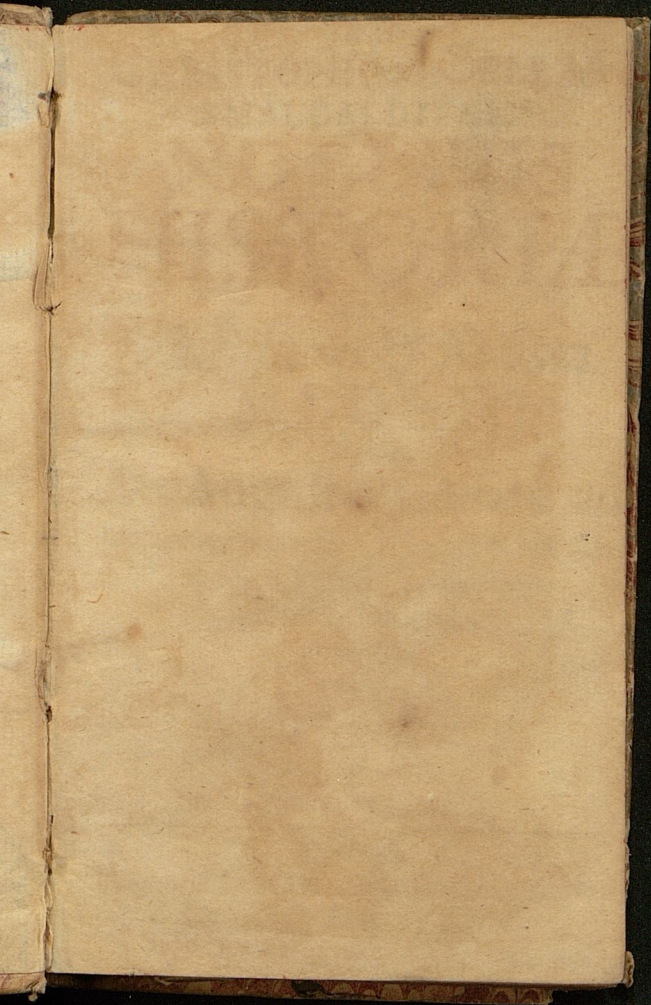
Handwritten scribble at the top of the page.

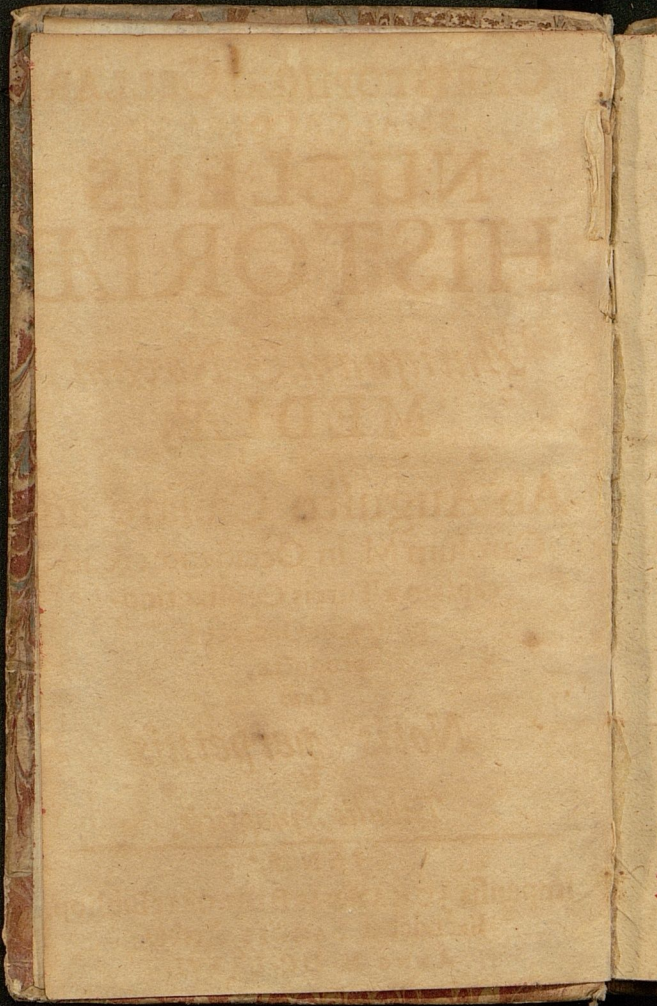
Handwritten scribble on the left side of the page.

Handwritten scribble on the right side of the page.

Handwritten scribble at the bottom of the page, possibly containing a date or number.

CHRISTOPHORI CELLARI
SMALCALDIENSIS
NUCLEUS
HISTORIÆ

inter

Antiquam & Novam
MEDIÆ,

Hoc est,

Ab Augusto Cæsare ad
Carolus M. in Occidente: & ad
captam a Turcis Constantino-
polim in Oriente
productæ,

Cum

Notis perpetuis
&
Tabulis Synopticis.

JENÆ,

Impensis JOHANNIS BIELCKII Bibliop.
Excudebat SAMUEL Krebs/
ANNO M DC LXXVI.

CHRISTOPHORUS
ZMALLER
MULLER
HISTORIA

Antiquum & Novum
MEDIA

Ab Augusto Caesare
Carolus M in Occidentem
captus Turcia Constantinopoli
post in Orientem

produca
cum
Vestis
e

1611
Johann Baptist
Friedrich Samuel
A. 1611

ILLUSTRI ET GENEROSISSIMO
DOMINO,
DN.

VITO LUDOVICO

a SECKENDORF,
in Oberzenna / Gumperta &
Mödelstein/

Potentissimi ELECTORIS Sa-
xonix in sanctiore Consilio Sena-
tori: & Serenissimo Dn. MAURITIO
Sax. Duci, & Numburgici Episcopa-
tus Administratori &c, a Consiliis
universis, etiam Cancellario atque
in Sacro Synedrio Præsidi, undi-
quaque Eminentissimo,

*meo Musarumque Patrono
incomparabili,*

FELICITATEM!

A 2

Illu-

Illustris & Genero-
fissime Domine, Patrone
Optime, Maxime,

 *T*omnis stu-
dii, operæ at-
que laboris
mei; sic hujus
quoque lucubrationis
rationem Illustri Ex-
cellentiæ Tuæ redde-
re officium me pietas q̄
jubet. Annus ferme
circumagitur, ex quo
Nucleum Historiæ
Antiquæ scripsi, ut li-
tera-

terarum incremento,
præsertim scholasticis
studiis, consultum
irem, & compendio ad
Classicos Scriptores
legendos adducerem.
Videbam enim &
multis documentis in-
telligebam, Historiæ
ignorationem in pri-
mis esse, quæ adole-
scentes vel deterreat
prorsus, vel saltem re-
tardet & impediat,
quo minus alacres
optimorum Aucto-

rum cursum aut ine-
ant illi, aut hi absol-
vant. Etsi enim scho-
larum alumni non
tam rerum seriem,
quam latinitatem &
stilum in animo ha-
bent, cum Historicis se
legendis accingunt:
vix tamen quisquam
nesciet, verba ita lu-
cem rebus foenorari, ut
subinde ex iis mutuo
explicari illustrariq;
expetant. Hinc igitur
vel tædio abstergen-
do,

do, vel obstaculo re-
movendo intentus e-
ram, cum nucleum il-
lum ex duris putami-
nibus eruerem, id est,
compendiariam Hi-
storiæ antiquæ syno-
psin exhiberem, qua,
quantum ad rerum
notitiam pertinet, vi-
am stravisse videor
optimis Auctoribus le-
gendis, puta Nepoti,
Vellejo, Livio, Curtio,
Floro, Justino &c.
etiam ipsi eloquentiæ

patri Ciceroni. Verum
quamvis optimi his sint
& facile principes la-
tinitatis magistri: ta-
men haud negligendi
sunt Tacitus, Sueton-
nius, uterque Plinius,
Aurelius Victor uter-
que, Eutropius, Am-
mianus Marcellinus
& reliqui Augustæ
historiæ conditores, ut
vel confirmant subli-
mioris iudicii elo-
quentiam, quod Tacit-
us & Plinius junior
cum

cum primis præstant;
vel decrescentis Lin-
guæ differentiam,
quod ex Ammiano &
ceteris videre licet, an-
te oculos proponant.
His etiam ut facem
præferrem, meditat-
us sum continuationem
antiquæ Historiæ, nec
vero illam ad nostra
deduxit tempora, quod
cum prolixior videba-
tur res esse, tum scopo
de Classicorum lectio-
ne minus accommo-

data, tum denique ab
Amplissimo Sagitta-
rio, celebri Fenensium
Professore, quæ inta-
cta reliqui, succincte
pleraque vel tradita
nuper sunt, vel hoc
tempore traduntur.
Quousque igitur in
Latio invenire potui,
qui Latini scriptoris,
non vero novissimi,
tueri nomen possit,
persecutus sum adus-
que Paulum Diaco-
num, illum Warne-
fredi

fredi filium, qui Ca-
roli Magni tempora,
quam proxime con-
tingit. Cum vero Græ-
cia sequenti etiam
tempore Auctores ge-
nuerit non proleta-
rios, Cedrenum, Zo-
naram, Nicetam, Gre-
goram, Agathiam,
Theophylactum Si-
mocattam, Ducam,
Chalcocondylem &c.
ad horum ætatem, &
ultra quam in Lati-
no progressus eram,

Orientis imperium,
continuavi, præser-
tim quod insignes pe-
riodi sunt, quarum al-
tera Occidentis impe-
rium per barbaros e-
versum restauravit,
Carolo M. auspice; al-
tera Græcum evertit
ita, ut spes quoque re-
staurations sit omnis
extincta. Vides sic,
Illustris Domine,
quod Auctorum le-
ctioni, quos Classicos
vocant, in primis con-

sub-

sultum voluerim: si
vero Historiæ etiam
fructus percipietur
inde, qui ultra cancel-
los scholæ evagari
possit, maxime, quod
mihi congratuler, ha-
biturus sum. Notas
& commentationes
subjeci, quæ non fi-
dem tantum faciant,
dum cujuslibet rei
scriptorem æqualem,
aut qui proximus fu-
it, exhibent; sed sub-
inde etiam declarent,

109

A 7

si quid

si quid obscurum ha-
beat concisa nostra
brevitas. Denique,
Synopticas Tabulas
apposui non modo ea-
rum rerum, quæ stilo
continuo enarratæ e-
rant, sed Parthici et-
iam, Persici restaura-
ti, Gothici, Vandalici
& Longobardici re-
gnorum, quæ utram-
que paginam faciunt
in Romana historia,
nec vero obvium faci-
le est, quo tempore,
quo-

quove ordine quisque
illorum Regum re-
gnaverit, aut quibus
gestis rebus nomen
famamque adeptus
sit. Si quid dubiæ fidei
etiam in Tabulis vi-
deri poterat, quod in
Notis vel ipsa Histo-
ria illustratum non
erat; auctoris testi-
monio, cui maxime
fidebam, etiam illud
comprobavi, quod sa-
tis, spero, me iis ex-
cusabit, qui mirabun-
tur

tur forsan, me alium,
quam Cl. Schickardi
in Tarich, Regum
Parthorum Persa-
rumque cum nume-
rum, tum ordinem ob-
servasse. Etenim ad-
duci non poteram, ut
propter libellum Tur-
cicum, eumque oppido
recentem, tot Græcos
Latinosque scripto-
res & tanto consensu
conspirantes de ponte
dejicerem, præsertim
cum ex iis non desint,
qui,

qui, quod Agathias
Scholasticus, quem
potissimum secuti su-
mus, de seipso in fine
lib. IV. asseverat, ἐν
τῷ Περσικῶν βιβλίῳ μετα-
ληφθέντα nobis relinque-
rint. Habes sic, Ge-
nerosissime Domi-
ne, rationem instituti
mei. Quare vero Il-
lustri Nomini Tuo
hanc lucubrationem
inscripserim, nunc
quoque declarandum
mihi aut excusandum
potius

potius videtur. Tuis
auspiciis, si Divinis
fatis & Serenissimi
Principis Clementia
discessero, Scholæ e-
jusmodi præfectus
sum, quæ Tuis maxi-
me consiliis atque cu-
ris regitur. Cui ergo
potius, quam TIBI
meam industriam hu-
milemque observan-
tiam probarem? præ-
sertim cum benignissi-
me me iterum excepe-
ris, sapientissimisque
ser-

sermonibus tantam
alacritatem addide-
ris, ut nunc demum
TE duce ad vera Mu-
sarum penetralia, re-
gendæq; Scholæ peri-
tiam pervenire posse
confidam. Id vero de-
terrere me poterat, ne
libellum splendidissi-
mo Tuo Nomine nun-
cuparem, quod brevis
ille & omnino indi-
gnior est, quam ut
tam illustre decus præ-
se ferre possit. Fateor
diu

diu hæc obstitisse con-
siliis meis: sed erexit
me tandem incompa-
rabilis humanitas,
quam summis virtu-
tibus Tuis interluce-
re permittis, eaque
omnes non Tui solum
ordinis, sed sequioris
etiam, mirandum in
modum exsuperas.
Hac si mihi, ut hæc-
tenus licuit, in posterum
quoque frui licebit,
non deerit mihi Pa-
tronus, in cuius tute-
la

la quiescere Musæ me-
æ, & ad majora adspi-
rare possint. Hæc in-
credibilis Tua comi-
tas facit etiam, ut bre-
vioribus verbis obte-
ster atque obsecrem,
quo libellum hunc pa-
trocinio Tuo accipias,
atque auctoritate
Tua summa defendas.
Tanta mihi Tuæ bo-
nitatis est fiducia ô
-- Mæcenas, mearum
Grande decus colu-
menque rerum.

Vale,

*Vale, Patrone Maxime, & in rei publicæ
stabilimentum, in li-
terarum incremen-
tum, in meum meo-
rumque solatium diu
quam felicissime age.*

Illustri Nomini Tuo

Cizæ Idibus Juliis
M DC LXXVI.

devota subjectione

addictissimus

M. CHRISTOPHORUS CELLARIUS.

RES

RES GESTÆ
SECULO CHRISTIANO I.

Romanæ monarchiæ
fundamenta jecit Cæ-
sar JULIUS, quamvis fru-
ctum ejus capere invidia
suorum *a*) non potuerit. Octavius vero
AVGVSTVS apud Actium *b*) victor
stabilivit imperium & successoribus
firmum reliquit adjecta Ægypto, *c*)
Cantabria, Aquitania, Dalmatia &
Rætia, *d*) & sine bello Armenia *e*) re-
cuperata, felix in omnibus imperator,
nisi quod tres legiones Quintilio Varo
propratore in Germania *f*) amisit. An-
te hanc cladem censum egit Romani
orbis, missis in provincias clarissimis
viris

---

a) Vellej. Paterc. 2. 56. *b*) promontorium
est Epiri, ad quod prælio commisso Antonius
& Cleopatra victi sunt. *c*) Sueton. Augusto
c. 18. *d*) ibidem c. 21. *e*) ibidem. *f*) Sue-
ton. August. 22.

viris extra ordinem, g) & in Syriam quidem Quirinio cum imperio census habendi, quo tempore præses ordinarius Sentius erat h) Saturninus. Sic fatis propitiis factum est, ut Dei mater Bethlehemum veniret census causa, & ibi in lucem ederet orbis Servatorem, & ipsum Romano censui, i) sed nostri causa, obnoxium.

3 Augusto Nolæ mortuo TIBERIUS ex Livia privignus successit homo subdolos & crudelis simulans ea se velle, quæ

g) Dion Cassius lib. 56. f. 674. ἐπιμύθευ misit alios aliò, tam privatas, quam publicas fortunas ἀπογεγεφένους descripturos: & Suidas Tom. 1. in voce ἀπογεγεφέν f. 362. ex veteri scriptore tradit, Augustum εἰκοσὶν ἄνδρας τὰς ἀείους τὸν βίον καὶ τὸν τοῦτον ἕξιντι viros morum integritate conspicuos ad has ἀπογεγεφένους seu descriptiones faciendas elegisse. h) Tertullianus adversus Marcionem lib. 4. c. 7. *Archiva Romana ait censodire censum Augusti, testem fidelissimum Dominicae nativitatis: & cap. 29. census, inquit, constat actos sub Augusto nunc in Judæam per Sentium Saturninum &c.* ubi Casaubonus p. 105. Exercitat. annotat, PER poni Tertullianice pro ἐπι Σουλῆ, aut præsidem agente Sentio &c. i) Orosius fin. lib. 6. Tunc, inquit, natus est Christus: Romano censui statim adscriptus est.

quæ nollet; *k*) quasi infensus, quibus consultum cupiebat: his vero, quos oderat, quasi benevolus apparens. Archelaum Cappadocem *l*) regno multavit: ægre vero imperii fines contra barbaros *m*) defendit Armeniam Parthis, Mœssiam Dacis, Pannoniam Sarmatis, Galliam Germanis diripientibus. Hujus XIIII. anno per Judææ procuratorem *n*) Pontium Pilatum supplicio affectus est DEI Filius, de cujus miraculis cum Cæsari Pilatus perscripsisset, ad Senatum ille *o*) retulisse dicitur, ut Christus in Deorum numerum reciperetur, quamvis consecrationem Senatus recusaverit. Morte ejus sic lætatus est populus, ut pars *Tiberium p*) in *Tiberim* clamitarent, pars unicum & Gemonias *q*) cadaveri minarentur.

B

Suc-

k) Verba sunt Epitomæ Victoris §.7. Confer Tacitum 4. 71. 3. Dionem 57. princip. *l*) Sueton. 37, Eutrop. 7. 43. *m*) Sueton. 41. Epitom. Victoris 8. *n*) Tacitus 15. 44. 4. *o*) Tertullianus Apologet. fol. 816. Orosius lib. 7. cap. 1. & 2. *p*) Sueton. 75. *q*) scil. *scalas*, ad quas unco trahabant damnatorum corpora, ut inde dejicerentur, Suet. Tib. 61. Tac. H. 3. 7 + 5.

Successit ei Cajus Cæsar cognomen-
 4 to CALIGVLA, filius Germanici &
 Agrippinæ, neptis Augusti, superbus,
 libidinosus & ita crudelis, ut haud va-
 no Tiberii præfagio dictus fuerit r) *na-*
trix reipublica, siquidem optasse dici-
 tur, ut unam cervicem s) *populus*
 Rom. haberet, & crebro illud tragicum
 jactasse: *oderint, dum metuant*. Tandem
 cum non integro quadriennio impe-
 rasset, in palatio à conjuratis interfe-
 ctus multis vulneribus fuit.

Post hunc Tiberius CLAUDIUS,
 Drusi, Tiberii fratris, filius, stolidus &
 libertorum t) *servus* imperavit, reli-
 quam Mauritaniam u) *perdomuit* &
 provinciam fecit, in Britannos quoque
 secundus a Julio per Cn. Sentium & A.
 Plotium x) *expeditionem suscipiens*.
 6 Hujus successor NERO Claudius, ne-
 pos Caligulæ, primo quinquennio y)
 prin-

r) Sueton. cap. 11. s) idem cap. 30. t)
 Sueton. in Claud. c. 28. u) Dion lib. 60. f. 770.
 Tunc primum divisa fuit in *Cæsariensem* &
Tingitanam. x) Eutropius 7. 50. y) unde
 Trajanus dicere solitus, *procul differre cunctos*
 prin-

SECULO I.

principis non mali speciem præ se tulit, postea tanta sævitia atque libidine astuans, ut humanitatem exuisse omnem videatur. Fratre enim, uxore, z) matre & præceptore Seneca a) interfectis Urbem quoque incendit, ut imaginem ardentis Trojæ b) cerneret. Interim quæ ipse fecerat, Christianis incendia c) obiciebat, ferro, flammis & ferarum laniatu d) in ipsos sæviens, quæ prima fuit ex atrocibus primæ Ecclesiæ persecutionibus.

Cum vero contra rebelles Judæos Vespasianum misisset, Sergius GALBA Hispaniæ Tarraconensi præfectus imperium invadit Nerone e) sibi ipsi manus inferente. Galbam septimo mense confecit OTHO, f) hunc VITELLIUS trimestrem principem devicit.

B 2

Ger-

principes Neronis quinquennio, Aurelius Victor in Nerone. Provincias hoc tempore fecit Pontum Polemoniacum & Alpes Cottias, Sueton. c. 18. z) Sueton. 34. 35. Eutrop. lib. 7. 5. 57. a) Tacitus 15. 61. Suet. 35. b) Sueton. 38. Eutropius lib. 7. 5. 57. c) Sulpitius Severus l. 2. c. 29. ex Taciti 15. ann. c. 44. d) Tacitus c. 1. e) Suet. 49. f) Suet. in Galba c. 19.

Germanicianis exercitibus *g*) imperator delectus. Vitellium vita pariter & imperio per præmissos duces *VESPASIANUS* *b*) exuit, quem bello Judaico occupatum tam Pannoniæ Mœsiæque, *i*) quam Syriæ exercitus ad rempubl. capessendam instigarant.

Mentione Judæorum facta pretium operæ erit eorum res & clades altius repetere. Cum Pompejus Mithridate victo victricibus armis orientem percurreret, Judæis præerant Joannis Hyrcani filii, Aristobulus & Hyrcanus, de principatu fraternis discordiis atrociter dimicantes. Causa Pompejus cognita Hyrcanum principem Judæis dedit: *k*) Aristobulum vero catenis vinctum Romam misit. Postea Julii Cæsaris in Ægypto victoris indultu Antipater Ascalonita *l*) dynastiam quandam Syriæ & Judææ impetravit, filiis-

-
- g*) Sueton. in Othone c. 8. & Vitellio c. 8.
b) Suet. Vespas. 7. *i*) idem in Vitellio 15.
k) Florus 3. 5. 30. Appianus in Mithrid. fol. 155. Græc. *l*) Josephus B. J. lib. 1. cap. 8.

filiiſque Herodi & Phafaëlo reliquit, quos cum graviter Ariſtobuli filius evocatis Parthis *m*) affligeret, Herodes Romam conqueſtum profugiens Antonii ope Rex Judæorum *n*) a Senatu appellatus eſt. Antigonus vero, qui interea rerum potiebatur, expugnatis Hieroſolymis *o*) captus fuit, & Antiochiæ Antonii juffu *p*) ſecuri percuffus.

Herodi Auguſtus *q*) regnum confirmavit, quo ſuperbe & crudeliter uſus fœdo tandem morbo *r*) ex vita exceſ-

B 3 fit.

m) idem cap. 11. *n*) Joſephus Antiq. Jud. lib. 14. c. 26. *o*) Joſephus. ibid. c. 25. Capta vero ab Herode Hieroſolyma vi & multo labore, & fœditum in victos, præfertim ab auxiliis Romanis. *p*) idem Antiquit. Jud. lib. 15. c. 1. Primus Romanorum Antonius, quod Strabo apud Joſephum obſervat, ἔδοξε βασιλέα παλαίταιν *videtur regem ſecuri ſubjeciſſe*, perſuaſus πολλοῖς χεῖμασι ab Herode, lib. 14. in fin. *q*) Joſephus Antiq. Jud. lib. 15. c. 10. *r*) idem A. J. lib. 17. c. 8. Fœditas morbi hæc erat: ἐπιθυμία δευῆ τῆ δέξωδῳ inſatiabilis voracitas: ἑλκωσις τῶν ἐντέρων exulceratio inteſtinorum: φλέγμα ὑγρὸν αἰεὶ τῆς πόδας καὶ διαγωγῆς tumor pedum humidus & pellucidus: & τῆ αἰδοῖς σῆψις σκώληκας ἐμποῦσα putredo verendorum vermiculos generans.

fit. Hujus filiis ita regnum Augustus
 divisit, *f*) ut Philippum Batanææ, Tra-
 chonitidi & Auranitidi; Herodem vero
 Antipam Galilææ & Perææ tetrarcham
 daret: majorem vero natu Archelaum
 præficeret Judææ & Samariæ ethnar-
 cham, quem post novem annos accu-
 satum crudelitatis *r*) Viennam Gallia-
 rum urbem relegavit Judæam in provin-
 ciæ formam redactâ. Tunc a procura-
 toribus *u*) Cæsaris illam regi cœptum
 est. Interea Antipas Herodes tetrar-
 chiam, quam acceperat, regens Joan-
 nem Baptistam Machærunte captiva-
 tum capite truncavit a Cajo Cæsare
 tandem in exilium *x*) ejectus. Agrip-
 pas vero Major, quem Actus Apostoli-
 ci etiam Herodem *y*) vocant, a Cajo
 Cæsare rex tetrarchiæ Philippi appel-
 latus, a Claudio ditionibus ceteris avi
 sui

---

f) divisio illa habetur in Antiq. Jud. lib. 17.
 cap. 13. *r*) Antiq. Jud. 17. cap. ult. *u*) i-
 dem Josephus Antiq. 18. c. 1. *x*) scilicet
Lugdunum Gallie, Josephus Antiq. 18. cap. 9.
 adde Eusebium 2. 4. licet idem Joseph. 2. B.
 Jud. cap. 16. in Hispaniam relegatum scribat.
y) Act. 12. 1.

SECULO I.

fui Herodis Magni *z*) auctus Jacobum occidit, & immensæ superbix ac Deitatis affectatæ pœnas *a*) dedit. Tunc iterum in Judæam missi sunt *b*) procuratores, ex quibus fuerunt Felix *c*) & Festus, apud quos causam dixit *d*) Paulus Apostolus; & tandem Gessius Florius, sub quo exortum est *e*) bellum Judaicum; quo Vespasianus Galilæam & Judæam perdomuit, Titus Hierosolymâ delevit, uterq; de Judæis *f*) triumphavit.

Sed ad VESPASIANUM revertimur principem mitem, affabilem & in artium professores *g*) insigniter liberalem, qui, quamvis pecuniæ *b*) ex rebus

B 4

bus

z) Josephus Antiq. 19. 4. a Cajo antea etiam acceperat ditionem relegati Herodis Antipæ, Antiq. 18. 9. Bell. Jud. 2. 16. *a*) Act. 12. v. 22. 23. Dicitur vero hic Herodes Agrippas Major ad differentiam Minoris & filii Agrippæ, primum Chalcidis in Syria reguli: deinde pro Chalcide tetrarchiam Philippi cum Abilene à Claudio accipientis, Joseph. Antiq. 20. c. 5. de quo Agrippa Act. 25. 13. videatur. *b*) Joseph. Antiq. 19. in fine. *c*) Sueton. Claud. 28. *d*) Act. 24. & 25. *e*) Tacit. hist. 5. 10. *f*) Suet. Tito 6. *g*) Suet. Vesp. 18. *b*) ibid. c. 16. & 23.

bus etiam parum honestis conquiren-
 dæ avidior esset, bonus tamen vel ideo
 habetur, quod optimum reliquit suc-
 cessorem, TITUM scilicet filium, illas
 11 delicias i) humani generis, qui diem
 absque beneficiis k) perdi putabat, nec
 ullum ab imperatore tristem dimitti o-
 portere. Sed brevis, nempe biennii
 tantum fuit felicitas, quam hoc pejora
 tempora exceperunt, quo dissimilior
 fuit Tito frater & successor DOMITIA-
 12 MUS, sævus, superbus, uno edicto
 Philosophos l) urbe & Italia expellens:
 inprimis Christianorum hostis infen-
 sissimus, qui Joannem Apostolum in
 insulam Pathmum relegavit, cetera
 de Dacis & Germanis falsum trium-
 phum m) egit, & veræ Julii Agricolaë
 gloriæ Britanniam subjugantis n) invi-
 dit. Huic occiso post XV. annorum ty-
 rannidem, & ignominiosissime o) se-
 pulcro

i) Eutropius lib. 7. §. 90. k) Sueton. in Ti-
 to c. 8. l) Sueton. in Domitiano c. 20. m)
 Tacitus in Agricola cap. 39. §. 2. n) Tacitus
 c. 1. o) *funus*, inquit Eutropius sine lib. 7.
sum ingenti dedecore per Vespillones exporta-
tum

pulto successit NERVA Trajanus ad- 13
 modum senex, qui libertatem & prin-
 cipatum miscuit p) res olim dissociabi-
 les, & brevi imperio (post XVI. enim
 menses defunctus est) non brevem fe-
 licitatem reipubl. attulit Vlpium 14
TRAIANUM adoptando, qui ita impe-
 rio præfuit, ut non aliter postea in Se-
 natu acclamatum principibus sit, nisi
 q) felicior Augusto, melior Trajano. Ete-
 nim longissime omnium protraxit im-
 perii fines, & Daciam r) quoque devi-
 cto rege Decebalo, etiam Mesopota-
 miam, s) Assyriam & Armeniam pro-
 vincias fecit. Tanta comitate, libe-
 ralitate, & in doctos t) amore fuit, ut
 justis de causis S. P. Q. R. Optimi illi
 cognomen u) adjecerit. Hoc saltem
 gloriam tanti principis obscurat, quod
 præpostera in Deastros pietate & reli-
 gione acerbius aliquamdiu Christia-

B 5

nos

zum & ignobiliter est sepultum. p) Tacitus
 in Agric. cap. 3. q) Eutropius lib. 8. §. 25.
 r) Eutrop. lib. 8. §. 9. Xiphilinus lib. 68. s)
 Eutrop. §. 13. t) Plinius Panegy. c. 47. aut
 juxta divisionem Cl. Kirchmajeri cap. 58. u)
 idem Plin. Paneg. c. 88. (aut 118.)

nos afflixit. Tandem a Plinio x) Bithyniæ proconsule certior factus, Christianis innocentiam vitæ singularem esse, mitiorem sententiam tulit y) non conquirendos esse, si vero deferantur & arguantur, puniendos. Hoc tempore Ignatius, z) Antiochenus episcopus, Romam abductus fuit & bestiis objectus. Neque hæc sola erat Christiani fundi calamitas, sed hæretici quoque a) pridem cœperant Ecclesiam turbare, *Cerintus*, *Ebion* Christi Deitatem impugnantes, quibus Joannes Apostolus (nam ad hæc tempora vixisse traditur) divinos suos libros opposuit.

SECULUM II.

TRajanus XIX. annorū imperator ad Seleuciam b) Isauriæ defuncto, successorem habuit Ælium ADRIANUM, qui

x) lib. 10. epist. 97. y) epist. 98. quam Trajani responsionem exagitat Tertullianus Apolog. f. 805. z) Euseb. H. E. lib. 3. cap. 36. a) Tertullianus *praescription. adv. haeret. c.* 20. Eusebius lib. 3. c. 27, 28. lib. 6. c. 17. b) Eutrop. lib. 8. §. 21. Orosius lib. 7. c. 8.

qui tot rebellibus populis (plures c) enim defecerant) resistere non ausus reliquit provincias d) Transeuphratas, quas Trajanus fecerat, & de Dacia e) idem conanti amici disuaserunt, ne innumeri coloni Romanorum, a Trajano deducti, barbaris proderentur. Hic pacem Christianis reddidit epistola ad Asiæ Procos. data, f) ut nemini liceret Christianos sine objectu criminis aut probatione damnare. Judæos vero in Cyrenaica, Ægypto & Cypro tumultuantes aliquot cladibus g) Trajanus attriverat, spiritus vero superbæ gentis adeo non repressit, quin Adriani tempore vehementius consurgerent instigati maxime a quodam h) Bar Cochba, id est, *stella filio*, qui pro suorum liberatore & promisso Messia haberi

B 6

beri

c) vide Spartianum in Adriano c. 5. d) Spartian. c. 1. Eutrop. lib. 8. §. 29. e) Eutrop. 6. 30. f) Orosius lib. 7. cap. 8. g) Xiphilinus lib. 68. fin. Euseb. Hist. Eccl. lib. 4. cap. 2. h) ex malo eventu nomen mutarunt in *Bar Cozba*, hoc est, mendacii filium. Vid. Rabbi Ganz in Zemach David ad ann. 3880. cum notis Guil. Henr. Vorfii.

beri cupiebat. Post multa prælia col-
latum est omne bellum circa i) Bittê-
rem oppidum, eoque expugnato &
deleto confectum feliciter fuit, rude-
ribus quoque k) Hierosolymæ, quam
restaurare cœperant Judæi, funditus
dejectis, & novo oppido ibi condito,
quod Æliam de suo nomine l) Adria-
nus dixit, addito edicto, m) ne quis
Judæus natione vel a longinquo illam
regionem aspiceret.

Obiit Adrianus, cum XXII. ferme
annos imperasset luccesorem relin-
quens ANTONINUM adoptione fili-
um, qui ob clementiam & morum in-
tegritatem n) PIUS cognominatus est,
quod nulli acerbus, cunctis benignus
esset, & defendere o) magis provincias,
quam

i) Euseb. H. E. lib. 4. c. 6. k) Hieronymus
in fine Epist. 129. Tom. 3. f. 311. civitatis (Hie-
rosolymæ) inquit, usque ad Adrianum prin-
cipem per quinquaginta annos mansere reli-
quia. *Has καὶ τότε ἄλλοι Ἀδριανὸς [ἐκείνης ἐπὶ τῆς
ἐκείνης] diruit Adrianus iterum meo tempore,* inquit
Appianus in Syr. fol. 83. l) Euseb. H. E. lib. 4.
c. 6. Orosius lib. 7. c. 8. m) iidem cit. loc.
n) Eutrop. lib. 8. §. 41. o) ibidem §. 38.

quam amplificare studeret. Hic jussu patris *p)* adoptavit M. ANTONINUM PHILOSOPHUM, Marcus L. VERUM, qui post fata Pii, sicut genere *q)* & affinitate, sic imperii societate *r)* undecim annis conjuncti fuere primo reipubl. Romanæ exemplo, ut duos simul Augustos videret. Verus luxuria *s)* diffuens id laude dignum habuit, quod Parthorum regem Vologesum *t)* superavit, nec collegæ Marco invidit *u)* triumphi societatem. Cum Aquilejæ aliquamdiu egisset belli Pannonici causa, *x)* subito morbo correptus diem obiit supremum. At Marcus non tam nomine, quam vita & doctrina Philosophus solus postea reipubl. præfuit, eamque optime gessit, nisi quod Parthici belli tempore iniquior fuerat *y)* Chri-

3

B 7 stiano-

---

p) Capitolinus in Pio cap. 4. *q)* Eutrop. 5. 46. *r)* Capitolinus in Vero cap. 11. *s)* Capitol. in Vero cap. 4. *t)* Aurel. Victor. num. 16. Orosius lib. 7. cap. 9. *u)* Capitolin. in Philosopho cap. 12. *x)* idem in Vero cap. 9. *y)* Orosius lib. 7. c. 9.

stianorum causæ, in Gallia z) aliisque provinciis supplicio afficiens Christianæ professionis homines, & inter hos quoque a) Polycarpum Smyrnensem diu hætenus ex variis periculis & persecutionibus servatum. Bellum quoque gessit contra Quados & Marcomanos ita periculosum, b) ut Punicis conferatur, in quo cum siti premeretur exercitus, & pene ad desperationem adactus esset, legionis Melitenæ c) milites Christiani id precibus impetrarunt, ut hostibus fulmine prostratis Romanæ copiæ imbre effuso reficerentur, unde & legioni *κεραινοβόλας*, id est, fulminaris cognomen imperatorem addidisse nonnulli putant. Hæresiarchæ eodem tempore fuerunt d) Valentinus, e) Cera-

z) Euseb. H. E. lib. 5. c. 1. seqq. a) Euseb. H. E. lib. 4. c. 15. b) Eutropius lib. 8. 6. 58. c) testis mirandæ Christianorum victoriæ est Tertullianus ad Scapulam, *M. Aurelius*, inquit, *in Germanica expeditione Christianorum militum orationibus ad Deum factis imbres in siti illa impetravit*. Reliqua hujus rei habet Eusebius H. E. lib. 5. cap. 5. d) Valentinus error præcipuus fuit juxta Tertullianum

e) Cerdon, f) Marcion, qui præter alios enormes errores Christi humanam & nobis ὁμοίον naturam oppugnatum ibant; præterea g) Montanus & b) Praxeas, cujus progenies fuerunt Patripassiani. Nec id temporis felicior res publica, quam Ecclesia, fuit, siquidem Marcus optimus princeps, at infelix pater, monstrum potius, quam successorem dedit COMMODOUM filium, videlicet iracundum, crudelem, i) voluptuo-

num de præscriptionibus adv. hæreticos cap. 21. *Christum in substantia corporis nostri non fuisse, sed spiritale, nescio quod, corpus de cælo deferentem, quasi aquam per fistulam, sic per Mariam virginem transmeasse, nihil inde vel accipientem, vel mutantem.* e) teste Tertulliano c. 1. Cerdon Christum in substantia carnis negat, in phantasmate solo fuisse pronunciat. f) Marcion Cinquit c. 1. Tertullianus) hæresin Cerdonis approbare conatus est. g) Hieronymus epist. 54. Tom. 2. f. 162. Montanistæ, inquit, *Trinitatem in unius personæ angustias cogunt, & -- putant scelerata conjugia iterata.* h) Tertullianus in fine libri de præscriptionibus, Praxeas, inquit, *Deum Patrem omnipotentem Jesum Christum esse dicit, hunc crucifixum passumque contendit* &c. i) Herodianus lib. 1. c. 13.

luptuosum, *k*) parasitorum servum,
l) aurigam magis & gladiatorem, quam
 Romanorum principem. Unde in eum
 conspirationes, quas effugit *m*) aliquo-
 ties: at cum ferales codicilli, quibus
 nomina proscriptorum continebantur,
 casu *n*) quodam proditi essent, ab iis-
 dem quos interfecturus erat *o*) oppres-
 sus, & principatûs dignitas PERTI-
5 NACTI *p*) delata, sed a militibus disci-
 plinam senis ægre ferentibus post ali-
 quot menses cum vita adempta fuit, &
6 Didio JULIANO *q*) vendita, verum
 haud diutius possessa, quippe eodem
7 anno a Septimio SEVERO *r*) Panno-
 niarum rectore occupatur imperium,
 & Senatus auctoritate *s*) Julianus inter-
 ficitur. Eodem tempore Pescennius
 NIGER in Syria, & Clodius ALBINUS
 in Gallia imperium affectabant, sed
 uterque a Severo, ille quidem gemino
 prælio,

---

k) ibidem c. 6. & 13. *l*) idem c. 15. & 16.
m) Herodianus lib. 1. cap. 8. & 10. *n*) ibi-
 dem cap. 17. *o*) ibidem. *p*) Herodian.
 lib. 2. c. 1. *q*) ibid. cap. 6. *r*) cap. 9. e-
 jusdem libri. *s*) c. 12.

prælio, ad *t*) Cyzicum & *u*) Iffum Cili-
ciæ; hic ad *x*) Lugdunum victus op-
pressusque fuit. Parthos quoque *y*) &
Arabes, quod Pescennio studuerant,
bello eodem superavit. Æmulis sub-
latis Christianos persecutus est, quæ *z*)
quinta eorum vexatio fuit, in quo sup-
pliciū quoque pro Christi honore sub-
iit Leonides *a*) pater Origenis. Inter
hæc in Britannia proficiscitur impera-
tor, in eaque muro XXXII. millium
passuum *b*) maria conjungit, ut obicem
poneret Caledoniorum, quos Scotos
nunc vocamus, incursionibus, quod
ante ipsum etiam *c*) Adrianus & *d*) An-
toninus Pius moliti erant.

Floruerunt hoc seculo, & scriptis o-
peram

-
- t*) Herodianus l. 3. c. 2. *u*) ibid. cap. 4.
x) Herodianus lib. 3. c. 7. *y*) idem cap. 9.
z) Persecutionem Severi habent post alios
Orosius lib. 7. cap. 11. *Sulpitius Severus* lib. 2. c.
32. quorum ille *quintam*, hic *sextam*, scil. A-
driani acerbiteratem, qua initio imperii usus
est, adnumerando, appellat. *a*) Euseb. H.
E. lib. 6. cap. 1. *b*) Spartianus in Severo
cap. 18. *c*) idem in Adriano c. 11. *d*) Capi-
tolin. in Pio c. 5.

peram Ecclesiæ navarunt *Justinus* philolophus & *martyr*, apologia, quam Antonino Pio pro Christianis exhibuit; admodum illustris: *Irenæus* Lugdunensis episcopus: *Clemens* Alexandrinus; & vergente sæculo *Tertullianus*. Etiam interpretes scripturarum ad hoc tempus pertinent, *Aquila* Ponticus, *Theodotion* & *Symmachus*; omnes e) Judæizantes; Ecclesiæ tamen haud inutiles.

SECVLUM III.

Severus Eboracif) in Britannia mortuus imperium filiis Bassiano c. A. RACALLÆ atque GETÆ reliquit fraterna, quod sperabat, concordia administrandum. Tantum vero illius in

e) Hieronymus T. 2. lib. 2. adv. Ruffinum c. 8. *Judæus Aquila; & Symmachus ac Theodotion Judæizantes hæretici*. Aquila enim ex Christiano Judæus; Symmachus ex Judæo Ebionita; Theodotion ex Ebionita Judæus factus. Unde idem Hieronymus T. 5. in Habac. 4. v. 13. f. 202. *Theodotion, inquit; Ebionita, & Symmachus ejusdem dogmatis, semichristiani &c.* f) Spartianus c. 19. vitæ
Ses

in fratrem odium erat, ut nulla ratione placari, nec prius conquiescere potuerit, quam inmissis in palatium percussoribus *g)* obtruncaret. Sic solus rerum potitus Antoninus Caracalla omnia superbius egit, & in amicos fratris crudelissime sc̄vire cœpit. Tandem eluso, expetitis filiæ nuptiis, *b)* Parthorum rege, & pro genero hostis factus magnam stragem edidit securis barbaris & nihil mali metuentibus; quam cum ultum irent instructis copiis pridem Caracalla a satellite ad Carras *i)* occisus erat. Successor MACRINUS barbarorum impetum non sustinens redditis captivis & præda *k)* pacem redemit, & exacto in deliciis anno *l)* Chalcedone Bithyniæ, antequam Romam veniret, cum filio DIADUMENO, imperii particeps, a militibus *m)* trucidatus fuit. Milites tunc im-

Severi. *g)* Herodianus lib. 4. cap. 4. *b)* Artabanus fuit ultimus in hac gente rex, *Herodianus* lib. 4. c. 10. lib. 6. c. 2. *i)* Herodian. 4. 13. *k)* idem 4. 15. *l)* Herodian. lib. 5. c. 4. *m)* idem c. 1. & Lampridius in Diadumeno cap. 8.

imperatorem legerant Antoninum HELIAGABALUM, sic a sacerdotio *n*) Solis, quo fungebatur in Phœnicia, cognominatum. Rumor enim erat, Caracallæ filium esse occulto stupro ex consobrina genitum. Sed cum se probris omnibus contaminaret, & consobrinum ALEXANDRUM Mammææ, duodecim annorum puerum, ipse quatuordecim natus *o*) adoptasset, in castris Prætoriiis *p*) tricesimo regni mense oppressus est. Alexander igitur bonus princeps Ulpiano jurisconsulto usus *q*) scrinii magistro bellum Persicum primus Romanorum, quanquam non felicissime, *r*) gessit. Hoc enim tempore Artaxerxes Persa ab Artabano Parthorum rege defecerat, & orientis imperio ad Persas translato antiquos regni

n) Herodianus lib. 5. c. 3. Phœnicum lingua Solem *Ἡλιαγὰβάλου* dici tradit, quod doctè ex Syrismo evoluit Nicol. Füllerus Misc. S. l. 1. cap. 14. *o*) unde risus in senatu ortus, quia *adoptans est adoptato quasi pater*, teste Herodiano lib. 5. c. 7. *p*) Aurel. Victor num. 23. *q*) Eutropius in fine lib. 8. *r*) Herodiano lib. 6. cap. 5, & 6.

gni fines *f*) ab Helleſponto uſque a Romanis repetebat. Nondum hoc præſtigato novum bellum *t*) a Germanis excitatum eſt Illyricum invadentibus, quibus cum obviam factus Alexander pecunia potius pacem, quam armis & pugna pararet, ægre ferentes milites trucidant imperatorem, & ſummam rerum ad MAXIMINUM Thracem natione, & ex *u*) opilione militem ac præfectum tironum deferunt, qui bello cum Germanis geſto, poſtquam triennio regnaverat, a Pupieno Aquilejæ occiſus *x*) fuit talem exitum Chriſtiano- rum perſecutione ſexta *y*) promeritus. Tres *z*) tunc ſimul Auguſti facti ſunt, *Pupienus, Balbinus & Gordianus*, ſed
prio-

f) ſuperbam Perſarum legationem recitat Herodianus lib. 6. cap. 4. *t*) ibidem cap. 7. *u*) Herodianus l. 6. cap. 8. *v*) *ἡ παιδεία τοῦ αὐτοῦ* in juventute paſtor. & Eutropius initio lib. 9. *ex corpore militari primus ad imperium acceſſit.* *x*) Eutropius c. l. *y*) Oroſio lib. 7. cap. 12. *maxime propter Chriſtianam Alexandri, cui ſucceſſerat, & Mammaeæ matris ejus familiam videtur perſecutionem concitaſſe* *z*) Eutropius lib. 9. ſ. 4.

prioribus in palatio statim interfectis
 soli GORDIANO *a)* imperium refer-
 vatum est. Hic Janum Geminum *b)*
 aperuit Persis, qui moliebantur erum-
 pere, bellum illaturus. Ex quo victor
 rediens apud Circessum, *c)* Euphrati
 imminens castellum, a PHILIPPO A-
 rabe, qui post ipsum imperavit, inter-
 fectus est. Hic Christianæ *d)* causæ
 cum primis studens quinque annis rem
 publicam rexit, millesimum *e)* Urbis
 annū ingenti ludorū apparatu celebra-
 vit, & Philippopolim Arabiæ *f)* condi-
 dit

---

a) Eutrop. lib. 9. §. 6. *b)* Orosius 7. 12. *Ja-
 ni, inquit, portas aperuit, quas utrum post Ve-
 spasianum & Titum aliquis clausit, neminem
 scripsisse memini.* Ab ipso vero Vespasiano ite-
 rum apertas ex Tacito prodit idem Orosius. *At
 Aurel. Victor. num. 27. Marcum quoque Jani
 aedes clausisse tradit.* *c)* huac situm ejus descri-
 bit Eutropius lib. 9. §. 10. Accuratius hoc Ro-
 manum munimentum delineat Procopius lib.
 2. Belli Persici. *d)* ob id a multis *Christia-
 nus* fuisse creditur, de quo infra sub finem se-
 culi III. disputabimus *e)* Orosius 7. 13. *f)*
 patriam Bostra ornamentis auctam *Philippo-
 polim* vocavit teste *Zonara T. 2. in Philippo, &
 Aurel. Victore.*

dit cum filio tandem, quem Cæsarem fecerat, ab exercitu g) interemtus. Post hæc DECTVS ab Illyrico exercitu electus feralibus h) edictis contra Christianos editis in bello adversus Gothos, qui tunc primum ex septentrione ruebant, misere i) occubuit. Brevi post tempore multi imperatores secuti sunt *Hostilianus, Volusianus, Æmilianus* vix imperium k) degustantes: & his interfectis Licinius VALERIANUS octavæ persecutionis Christianorum auctor, l) graves pœnas nefarii edicti dedit, quippe in Mesopotamia a Persis captus in ignobili servitute m) consenuit. Nec filius GALLIENUS de patre liberando cogitavit, sed ignavia permisit, ut

Ger-

---

g) Senior Philippus Veronæ; Romæ junior occisus, *Eutrop. 9. §. 13.* h) Euseb. H. E. 6. 39. Orosius 7. 14. i) Zosimus lib. 1. & Epitome Victoris num. 44. *in solo Barbarico gurgite paludis submersus est.* k) vide horum imperia & æmulationes apud Eutropium lib. 9. & Aurelium Victorem num. 30. 31. Dignum notatu Eutropii iudicium, *sola pestilentia & morbis eorum principatum innotuisse.* l) Orosius 7. 15. m) Eutrop. 9. §. 25.

Germani *n*) in Galliam, Hispaniam, & in Italia Ravennam usque excurrent, Gothi *o*) Thracias & Græciam vastarent, Dacia, trans Danubium provincia, amitteretur prorsus. Actum fuisset de Romanorum dominatione, nisi *Odenatus* *p*) Palmyrenorum princeps, & hoc occiso uxor *q*) *Zenobia* Ægyptia mulier, Persarum impetum retardassent: in Gallia vero *Posthumius* *r*) nutantem Occidentem stabiliisset. Et hi sunt ex XXX. illis *s*) tyrannis, qui Gallieno luxuriæ, *t*) popinis & amoribus vacante Rom. imperium, sed alii aliis locis, invaserunt, & partim mutuis æmulationibus, partim ab Aureliano principe postmodum confecti sunt. Etenim Gallieno Mediolani post novem *u*) annos occiso **CLAUDIUS** a militibus surrogatus est, qui Gothos

n) idem §. 30. seqq. & Orosius c. 1. *o*) Trebell. Pollio cap. 5. & Eutrop. c. 1. *p*) videatur idem Trebellius Pollio in XXX. tyrannis cap. 15. *q*) ibidem cap. 30. *r*) Eutrop. 9. §. 35. *s*) quorum vitas descripsit Trebellius Pollio. *t*) sunt Trebellii verba de 30. tyrannis cap. 3. *u*) Eutrop. 9. §. 44.

thos *x*) ad Martianopolim Mœsiæ urbem ingenti prælio devicit, intra biennium vero *y*) morbo interiit, cui frater **QUINTILLUS**, vir sanctus, *z*) successit, sed XVII. tantum dierum imperator. Igitur **AURELIANUS**, Dacia Ripensi oriundus, fortis manu & *a*) Francorum apud Maguntiacum victor, imperium suscepit, & Gothis *b*) victis Romanam ditionem ad fines pristinos revocavit de Zenobia quoque Orientis domina, & **Tetrico** Galliarum tyranno triumphans. Solam Daciam ultra Danubium intermisit Romanis colonis in *c*) Mœsiam revocatis, quam suam Daciam vocari voluit inter duas Mœsias mediam. Utilis sic reipublicæ, at savus & formidabilis Ecclesiæ, & *d*) nonæ persecutionis auctor fuit, quæ res pœnam Ecclesiæ hostibus dignam acceleravit, ut servi *e*) fraude in

C

Thra-

x) Trebell. Pollio in Claudio cap. 9. *y*) Eutrop. 9. 47. *z*) Trebellius in Claudio cap. 12. *a*) Vopiscus in Aureliano c. 7. *b*) Eutrop. 9. 53. *c*) Vopiscus cap. 39. *d*) Orosius 7. 16. *e*) Eutropius. 9. 67.

Thracia *f*) interficeretur. Post TACITUM, qui *g*) Mœotidas ex Asia depulit; & fratrem FLORIANUM paucorum mensium imperatores PROBUS Sirmiensis ad rem publicam accessit, & *b*) Gallia, Thracia, Asia a barbarorum incurfione liberatis, victisque *Bonoso & Proculo* Anticæfaribus, vineas Gallos *i*) ac Pannonios habere permittit. Hunc interemit militaris tumultus in *k*) turri ferrata ad Sirmium, cum quinquennio regnasset omnibus imperatoribus, qui antecesserant, melior. Post eum CARUS, Narbonæ in Gallia natus, Augustus creatur, & ex *l*) Sarmatico bello in Persas profectus, Ctesiphonte ac Seleucia *m*) captis, ictu fulminis supra Tigridem perit. Reversus e Perside victor exercitus D I O C L E -

T I A -

---

f) ad *Heracleam* Thraciæ, Zonaras Tom. 2. f. 240. Vopiscus e. 35. *g*) Vopiscus in Tacito c. 13. *b*) idem in Probo c. 13. seqq. *i*) Eutropius 9. 76. *k*) idem §. 79. *l*) Vopiscus in Caro c. 8. *m*) Eutrop. 9. 83; ambigue hæc narrat Zonaras T. 2. in Caro; Vopiscus vero propior est Eutropio.

TIANUM Augustum appellat, qui victo ad *n*) Margum Mœsiæ *Carino* Carifilio MAXIMIANUM imperii socium legit, quorum ille in Oriente, hic in Occidente Ecclesias vastavit, quæ decima *o*) post Neronem persecutio numeratur. Tum temporis non optimæ res Romanorum erant provinciis intestino motu laborantibus, quod in causa fuit, ut Maximianus Herculeus ex *p*) Cæsare Augustus, Constantius vero & Maximianus Galerius Cæsares legerentur, e quibus Constantius Galliam pacavit *q*) Alemannorum LX. millibus cæsis: Maximianus Augustus bellum in *r*) Africa profligavit: Cæsar Maximianus *s*) Persas vicit: Diocletianus *t*) Ægyptum in ordinem redegit, Britanni-

C 2

is

n) alii aliter vocant hoc Mœsiæ oppidum: sed *Margus* est vera appellatio secundum *Casabonum* in *Vopisci Carinum* c. 18. *o*) *Orosius* 7. 17. *p*) bene in hac historia distinguendi sunt *Cæsares* ab *Augustis*: Illorum tum potestas, tum ornamenta minora erant, quam *Augustorum*. *q*) *Eutrop.* 9. 110. *r*) *ibidem*. *s*) *idem* §. 115. seqq. *t*) *idem* *Eutrop.* §. 112.

is quoque ductu præfecti prætorio recuperatis. Post hæc uterque Augustus imperio se abdicavit & CONSTANTIUS atque GALERIUS ^{u)} Augusti appellati. Ecclesia hoc seculo multas tulit persecutiones sub Trajano, Antonino Philosopho, Severo, Maximino, Decio, Valeriano, Aureliano, Diocletiano: multos quoque principes vidit pios, modestos & Christianæ rei in primis studentes. Tertullianus ^{x)} enim Antoninum Caracallam lacte Christiano educatum dicit, & Alexander Severo Lampridio ^{y)} teste in larario suo & Christum & Abrahamum habuit, quod citra dubium a matre Mammæa hausit Origenis ^{z)} in Christiana fide discipula, quam an vere professa fuerit, non liquido constat. Philippum vero Arabem Christianum fuisse multi veterum ^{a)} asseverant, quamvis malint alii de favore

---

^{u)} qui dudum Cæsares fuerant. ^{x)} ad Scapulam cap. 3. ^{y)} in vita ejus cap. 29. ^{z)} Orosius lib. 7. cap. 11. ^{a)} Euseb. H. E. 6. 34. Orosius 7. 13. Hieronymus in *Catalogo scriptorum*

vore in Christianos, quam fidei profes-
sione intellectum, ut id honoris b)
Constantino reservarent. His ergo
regnantibus mira incrementa habuit
Christiana res, & Ecclesiæ operam com-
modarunt initio quidem seculi *Clemens*
& *Tertullianus*, licet hic invidia & con-
tumeliis c) Romani cleri commotus in
Montani castra transferit; & *Origenes*
Bibliorum editionibus, quæ d) Tetra-
pla, Hexapla, Octupla vocantur, illu-
strissimus: post hæc tempora *Gregorius*
Neocæsariensis floruit, & *Cyprianus*
Carthaginensis episcopus, qui tanti fe-

C 3

cit

rum Eccles. in descriptione *Origenis* Tom. 1. f.
106. *Zonaras* Tom. 2. f. 229. *Jornandes de suc-
cessione regnorum*, in hoc imperatore, qui
omnes *Philippum vere Christianum* fuisse af-
firmant. b) Ipse *Eusebius de vita Constant.*
4. cap. 62. ex omni, inquit, omnium impera-
torum memoria solus *Constantinus in Christi*
martyris renatus & sacris initiatus &c. *Conf.*
Hist. Eccl. Gothan. P. 2. p. 248. c) hanc cau-
sam *Hieronimus* affert de *Scriptoribus Eccles.*
in *Tertulliano* fol. 106. d) *Tetrapla* præter
LXXviralem complectebantur *Aquilæ, Sym-*
machi & Theodotionis versiones. His addi-
tus

cit civem suum Tertullianum, ut e) absque ejus lectione ne diem prætermiserit. Ut fieri autem solet, nec hæreticis hæc tempora caruerunt, siquidem octava & nona persecutione fervente f) *Novatus* Catharorum pater in Ecclesia turbas dedit, & post eos g) *Sabellius* & h) *Paulus Samosatenus* Trinitatis hostes persecutionibus vexatam Ecclesiam intestinis quoque insidiis afflixerunt, quibus accessit i) *Manes* infauustus ille auctor Manichæismi.

SE-

tus Ebraeus textus semel propriis, iterum Græcis characteribus exaratus, notissima illa *Hexapla* constituebat: tandem *Octapla* fiebant accessione duarum editionum, quarum altera Hierichunte in dolio, altera Nicopoli ad Actium reperta fuit. Vid. *Euseb.* H. E. lib. 6. c. 16. *Hieronymus* de Scriptor. Eccles. in Origene, & lib. 2. adv. Ruffinum cap. 8. e) testis rei est *Hieronymus* de Scriptoribus Eccl. in Tertulliano. f) qui lapforum pœnitentiam negabat, *Hieron.* T. 1. f. 108. g) *Trinitatem in angustias unius persone cogebat*, *Hieronym.* epist. 54. & in tribus vocabulis trinominem credens Deum, idem adv. Luciferian. c. 5. h) *Euseb.* H. E. 7. 27. *καταναὶ καὶ χαμαίτην μετ' ἑῶν Χριστῶ φεγύνας.* i) *Socrates I.*
libri

SECVLVM IV.

Supra diximus Diocletianum & Herculum sponte abdicato imperio Galerium & Constantium Chlorum fecisse successores. Constantius vero *k*) Gallia & Hispania contentus reliquas provincias Galerio omnes cessit, qui duos Cæsares legit, *Maximum*, cui Orientem permisit, & *Severum*, cui Italiam regendam dedit, ipse in Illyrico constitutus. Constantius in Britannia *l*) mortuus **CONSTANTINUM** filium ex Helena procreatum Galliarum reliquerat imperatorem, cum prætoriani Romæ *Maxentium* Herculi filium Augustum nuncuparent, & ipse *m*) pater *Herculius* privatæ vitæ pertæsus honores filio præripere conaretur, sed elusus ab exercitu in Gallias profugit genero Constantino insidias paraturus, sed his

C 4

quo-

libri cap. 17. Manne hæitmo eriduit πολυθεοτα-
 τια, *fatum*, μετεψύχασιν, & quod *spectrum*
 fuerit Christus, &c. *k*) sunt fere Orosii ver-
 ba 7. 17. *l*) Eboraci, Eutrop. 10. §. 6. *m*)
 idem 10. §. 10. & Aurelius Victor. num. 40.
 p. 313.

quoque per filiam detectis Massiliæ iusta poena oppressus fuit. Pari modo *n*) Severus Cæsar a Galerio contra Maxentium missus periit Ravennæ. Galerius, postquam *o*) LICINIUM novum hominem imperatorem dixerat, fatis concedit. Inter Constantinum vero & Maxentium civile bellum *p*) conflatur, & hic aliquot præliis fatigatus tandem ad *q*) Milvium pontem victus & Tiberi submersus est. Dignum memoria, quod gravis scriptor Eusebius *r*) ex ipsius sanctissimi imperatoris ore refert, antequam Maxentium oppugnatum iret, crucem in cælo apparuisse cum epigraphe: TOTTQI NIKÀ, id est, HAC VINCE, quo magis magisque in Christiana fide, in quam pridem præpenderat, præsertim eventu victoriam comprobante, confirmatus fuit. Licinius quo-

---

n) Eutrop. 10. §. 11. *o*) idem §. 20. *p*) nempe ut Romam liberaret a tyrannide Maxentii, bellum eidem indixit, Euseb. de vita Const. lib. 1. c. 26. & 37. *q*) Euseb. ibid. cap. 38. Aurel. Victor num. 40. Prudentius lib. 1. contra Symmachum v. 484. *r*) Euseb. lib. 1. de Vita Const. c. 28.

quoque Maximinum, facem & tubam
 f) persecutionis decimæ, ad Tarsum
 Ciliciæ t) oppressit, sed ipse postmo-
 dum a Constantino uxoris fratre vi-
 ctus ad u) Chrysolim & Theffaloni-
 cæ occisus est.

Sic cæsis tyrannis solus rerum poti-
 tus est Constantinus, primus impera-
 tor, quod x) certo constat, Christianis
sacris addictus, qui templis gentilium
 clausis y) & novis Christo dedicatis
 Christianam rem insigniter auxit, vere
 Magnus Ecclesiæ, licet, quod z) qui-
 dam putant, non itidem publicæ rei,
 dum dedicata Constantinopoli ansam
 dividendi imperii & deserendi Occi-
 dentis dederit, & Gothos quoque fœ-
 dere percusso, ut auxilio imperii excu-
 barent, in ipsum imperium armaverit.
 Hujus mater Helena religiosa mulier

C 5 a) basi-

f) H.E. l. 9. c. 6. & 8. t) Eutrop. & Victor cc. 11.
 u) Cedrenus fol. 233. Est vero Chrysolis Bi-
 thyniæ oppidum prope Chalcedonem. x)
vide supra dubitanter dicta de Philippo Ara-
 be & c. y) Orosius 7. 18. in fine & Euseb. de
 vita Const. lib. 3. c. 54. seqq. z) iniquior
 Con-

a) basilicam imposuit monti, ex quo in
 caelos Servator ascenderat, & alteram
 antro Bethlehemitico, in quo in lucem
 credebatur editus: etiam filius impe-
 rator sanctissimum sepulcrum b) pari
 substructionum mole honoravit. Ec-
 clesiae vero felicitatem, quam ex opti-
 mo principe habebat, *Ariana* hæresis
 ex Ægypto c) latius in dies serpens non
 mediocriter intervertit, sed huic quo-
 que malo obviam ivit imperatoris pie-
 tas, & d) CCCXIX. episcopis & pres-
 byteris Niceam Bithyniæ convocatis
 pristinam & Apostolicam doctrinam
 restituit, simulque tempus celebrandi
 e) paschatis, quod controversum hac-
 tenus fuerat, concilii suffragiis defi-
 nivit. Verum ne sic quidem sedati
 motus sunt, quin gravius erumperent,
 & pius *Atbanasius* calumniis oneratus
 & episcopatu dejectus in f) Treviros
 Galliae

Constantini censor est Zosimus lib. 2. p. 32. in
 quem investivam propterea scripsit Evagrius
 H. E. lib. 3. c. 41. a) Euseb. lib. 3. vit. Const.
 c. 41. b) ibid. c. 29. c) lib. 2. cap. 69.
 seqq. d) lib. 3. c. 7. seqq. e) Euseb. Vit.
 Const. lib. 3. c. 18. f) Socrates lib. 1. cap. 23.

Galliæ exulatum mitteretur: Arius ve-
ropœnitentiam simulans in Ecclesiam
reduceretur, quamvis divina vindicta
g) intestinorum excussione imperatara
receptionem anteverterit.

Cum sic duos & triginta annos Con-
stantinus imperasset, Nicomediæ, post-
quam baptismatis b) lavacro tinctus
fuerat, beatam animam efflavit, & fi-
liis ita divisum i) imperium reliquit, ut
CONSTANTIO Oriens, CONSTAN-
TINO Transalpina provincia, CON-
STANTI Italia, Africa & Illyricum
concederent. Delmatius k) enim Cæ-
sar, Constantini ex fratre nepos, con-
tinuò militari factione extinctus est.
Constantinum vero fratri l) bellum in-
C 6 feren-

g) *ibid.* cap. 15. Cedrenus f. 243 b) ad Ni-
comediã ante finem vitæ baptizatum testan-
tur Euseb. 4. de Vita Const. c. 62. Sozomenus
lib. 2. c. ult. i) hanc divisionem habet Vi-
ctoris Epitome p. 106. k) Orosius 7. 19.
Eutropius lib. 10. §. 41. l) causa belli, quod
*divisio provinciarum, Italiæ præsertim & Afri-
cæ, Constantino iniquior videbatur, Zonar. T.*
3. f. 18.

ferentem Constantis duces apud Aquilejam oppresserunt, atque ita respublica ad duos Augustos redacta est. Dum vero Constantius contra *m*) Saporē regem Persarum male rem gerit, Magnentius *n*) quidam, ex satellite comes legionum, Occidentis imperium invadit Constante in Aquitania oppresso, & cruentis *o*) præliis cum Constantio fratris ultore aquad *p*) Mursam Galliarum, & ad *q*) Ticinum confligit, & rebus tandem exutus Lugduni manus sibi violentas infert. Sic Constantius paternam cunctam ditionem consecutus neque pietate, neque clementia *r*) patrem æmulatur, sed ab Arianis in partes allectus

---

3. f. II. & Victoris epitome p. 106. *m*) *Bella Constantii contra Arianos* habet Ammianus lib. 18. 19. 20. Erant autem tria bella, omnia infelicia, *Zosimus in fine lib. 3.* *n*) de Magnentio ejusque invasione vid. Victoris epitoma. *o*) *ingentes imperii Rom. vires ea dimicatione consumptas esse* ait Eutrop. 10. §. 55. *p*) *Eriam Mursia* scribitur: fuit autem castellum Galliarum teste Socrate Hist. Eccl. 2. 27. Sozom. 4. 6. *q*) hoc prælium Victoris epitoma addit p. 108. *r*) Sulpit. Severus 2. 38.

lectus Athanasium, quem ipse fratris Constantii /) literis, & concilii t) Sardicensis auctoritate motus restituerat, denuo in u) exilium abigit, & x) Sirmienti synodo, in qua se Photinus ut forex prodidit, Arianas res mirifice adjuvit, & Patres synodi y) Ariminensis ac z) Seleuciensis vi ac minis perterruit, ut callidæ Arianorum sententiæ subscriberent. Etiam Arimino Ariani Niceam a) Thraciæ profecti confessione subdole facta, quasi Nicena Bithynica esset, imposuerunt imperitis. Sic b) totus ingemuit orbis, & se Arianum esse miratus est.

Nec suis tantum motibus Ecclesia ad exitium pene afflictâ, sed hostes quoque externi accessere, quippe Constantius Augustus Cæsarem dixit Ju-

C 7

L I A -

f) Sozom. 3. 19. t) Sulp. Sev. 2. 36. Socrates 2. 16. u) Sozom. 4. 2. x) Sozom. 4. 5. Socrat. lib. 2. cap. 24, 25. y) Sulp. Severus 2. 41. z) idem c. 42. Socrat. 2. 31. seq. a) Sozomenus 4. 18. & Theodoretus 2. 21. qui symbolum Pseudo Nicenum exhibet. b) sunt Hieronymi verba adversus Luciferianos

LIANUM patrualem, quī rebus ad
 c) Argentoratum præclare gestis & fini-
 bus imperii Rom. recuperatis Augusti
 honores arripuit, nec adigi a Constan-
 tio potuit, ut ad officium & d) pristinos
 honores rediret, quem motum e) mors
 Constantii interemit. Hic defectione ad
 f) gentilismum gravis Christianis erat
 templa Deorum g) aperiens, & Judæis
 permittens Hierosolymæ restorationē,
 quamvis hæc b) igni erumpente &
 terræ motu impediretur. Christia-

nos

nos cap. 7. fol. 118. c) Ammianus lib. 16.
 Zosimus lib. 3. Eutröp. 10. § 62. d) Am-
 mianus Marcellinus lib. 20. p. 184. literis da-
 tis præcepisse Juliano Constantium dicit, ut
~~intra Caesaris potestatem se contineret: &~~
~~paulo post: sufficere Caesaris potestatem Ju-~~
~~liano censebat.~~ e) Zosimus lib. 3 fol. 27.
 f) Ammianus lib. 21. p. 195. ~~audere~~, inquit,
 cultui Christiano fingebat, a quo jam pridem
 occulte desciverat. g) idem lib. 21. p. 225. u-
 bi vero adesse sibi liberum tempus faciundi, qua
 vellet, advertit, sui pectoris potest fecit arcana, &
 planis absolutisque decretis aperiri templa. aris-
 que hostias admoberi, & reparari Deorum sta-
 tuit cultum. b) idem Ammianus lib. 23. in-
 eunte, metuendi, inquit, globi flammaram
 prope

nos autem non tam *i*) suppliciis, quam clausis templis & ereptis *k*) artium officinis vexabat, honorum civilium *l*) quoque aditu intercluso. Sed eum eventum habuit persecutio, quem Athanasius *m*) prædixerat, scilicet nubeculam esse cito transituram. Nam bello Persico circumventus, cum ex *n*) vulnere sanguinem in aëra sparsisset cum impia voce, *o*) VICISTI GALILÆE, impuram animam efflavit. Orbati imperatore milites JUVIANUM eligunt, qui pacem cum Persis necessariam magis, quam Romanis dignam fecit traditis *p*) provinciis & *q*) urbibus qui-

---

prope fundamenta crebris assultibus erumpentes fecere locum, exustis aliquoties operantibus, inaccessum *i*) Eutrop. 10. §. 79. nimius religionis Christianæ insectator, perinde tamen, ut abstinere cruore. *k*) Zonaras T. 3. f. 21. κολύβειν ἀνδρῶν μαθημάτων κολέχων ἐδάκρυκων. *l*) Sozomenus 5. 17. *m*) Socrates 3. 12. *n*) Zonaras fol. 23. Incertum vero & ratente Ammiano, qui rei gesta interstitit) a quo hasta percussus sit. *o*) Theodoretus 3. 20. *p*) quinque Transjordanica, Ammianus lib. 25. P. 322. *q*) Singara & Nisibis Mesopotamiæ mu-

quibusdam munitis. Decedens Per-
 sia revocatis r) episcopis, quos Con-
 stantius & Julianus proscripserant, in
 Galatia s) diem suum obiit imperii
 mense septimo. Post hunc VALEN-
 TINI ANUS imperator fratrem VA-
 LENTEM assumpsit regni socium, ut ipse
 Occidentalibus provinciis, Valens Ori-
 entis præficeret. Ille Saxonum ac t) Bur-
 gundionum victor in Sarmatas quoque
 & Quados moturus u) subito extin-
 guitur: hic Arianæ hæresi addictus or-
 thodoxos premit & x) quoscunque li-
 teratos, & a Gothis acie victus in tugu-
 rior, y) quo saucius confugerat, igne
 cir-

---

munita oppida, cum *Castris Maurorum*, mu-
 nimento perquam opportuno. Ammian. c.
 l. Zonaras fol. 24. r) Theodoretus 4. 2. quia
Christiana legis studiosus erat teste Ammiano
 fin. lib. 25. s) Eutrop. 10. fin. t) *no-
 rum hostium nobum nomen*, ait Orosius 7. 19.
 u) vel sanguine suffocatus, ut Orosius habet,
 vel apoplexia. Ammianus lib. 30. pag. 457.
*tanquam ictus e caelo, vitalique via voceque sè-
 mul obstructa &c.* x) Zosimus 4. lib. p. 65.
 y) alii in acie cecidisse, alii combustum in
 fuga tradunt. Causa diverse sententiarum,
 quod nusquam postea repertus est, Ammian. 31.

circumdato combustus creditur. Valentiniano successit GRATIANUS filius, Alemannorum ad Argentariam z) victor, jam tum vivo parente regni confors. Extincto vero Valente THEODOSIUM collegam præfecit Orienti, qui Hunnis a) & Gothise Thracia ejectis Maximum quoque Gratiani percussorem debellavit b) ad Aquilejam. VALENTINIANO quoque II. c) suorum fraude extincto Occidentis etiam imperium nactus Theodosius severius iusto in d) Thessalonicenses animadvertit, & ob id templo prohibitus ab Ambrosio legibus se Ecclesie subiecit aequissimo animo disciplinam episcopi perferens. Tandem Mediolani diem obiit e) compositam tranquillatamque rempublicam ARCADIO & HONORIO

---

z) *Argentaria* Galliz oppidum, ab Argentorato probe distinguendum, vid. Andr. Schottus in Epitom. Victoris p. 117. & Orosius 7. 19. a) Orosius 7. 20. b) Epitoma Victoris n. 74. c) Orosius lib. 7. cap. 21. fin. d) Cedrenus fol. 261. Zonaras Tom. 3. f. 29. e) Orosius lib. 7. c. 23. Epitoma Victoris in fine.

RIO filiis relinquens, qui demum ita dividunt Rom. imperium, ut nunquam coaluerit iterum.

Quarti seculi finis doctores habuit egregios, *Basilium Magnum, Nyssenum & Nazianzenum Gregorios, Ambrosium, Chrysostomum, Hieronymum,* & jam florere incipientem *Augustinum*. Hoc quoque tempore Constantinopolitanum *f)* concilium, quod Oecumenicum II. fuit, Nicena fide confirmata damnavit *Macedonium πνευματομάχοιο* & ante ea sub Constante & Constantio principibus *Donatus g)* totam pene Africam sua persuasione deceperat. Huc quoque referri debent Papatus quædam initia, dum sacerdotum conjugia, in Nicena synodo egregie à *b)* Paphnutio

f) sub Theodosio, & quidem Ἰὴ βασιλεὺς ἡγοράζων imperatore ipso edicente, Zonaras Tom. 3. fol. 30. *g)* Hieronym. Catal. Script. Eccles. T. 1. f. 109. Hæresis Donatistarum præcipua, sacramentorum efficaciam a ministri dignitate pendere. *h)* Socrates 1. 8. Sozomen. 1. 22. uterque in hac causa defenditur contra Pontificios a Chamiero Panstrat. Tom. 3.

tio defenſa, Siricius Pontifex lege lata damnat, & Hieronymus quoque nimius eſt in laudando cælibatu. Etiam panegyricis orationibus Baſilii, Nyſſeni, Nazianzeni primam originem debet Sanctorum invocatio, dum quod eloquentiæ ſtudio fecerant, rudioribus occaſionem errandi præbuit.

SECVLUM V.

Mortuo Theodoſio Arcadius Orienti imperans ægre provincias contra i) barbaros defendit, *Chriſtoſtomum* in k) exilium pellit, reſtituit, iterumque expellit: Honorius Occidenti præeſt infelix imperator, ſiquidem ipſo regnante Gothi non ſolam Pannoniam, ut ante hac factum fuerat, ſed ipſam quo-

---

Tom. 3. lib. 16. cap. 10. Quid? quod ipſe Gratianus *diſtinct. 31. c. Nicena*, illam Paphoutii hiftoriam & concilii approbationem habet. i) Nam perfidia Ruffini comitis & tutoris Græciam, Gothi alliciebantur, *Zoſimus* lib. 5. init. k) cauſa duplicis exilii, quod Auguſtæ impietatem liberius reprehenderet, *Zonar.* T. 3. f. 31.

quoque Italiam Alarico duce vastant, l) Romam capiunt, Vandali Hispaniam m) occupant, Franci Galliam invadunt n) nunquam relinquendam, ut nunc demum Rom. imperium, quod semper amissa recuperaverat, barbarorum præda fieret, & in dies minueretur. Arcadio filius sufficitur THEODOSIUS II. quadraginta & trium annorum in Oriente imperator, qui Ephesi synodum contra Nestorii o) impietatem congregavit. At sub VALENTINIANO III. (Honorii ex sorore nepote & successore) Africa p) provincia amissa fuit q) Vandalis Hispania relicta eam occupantibus. Nec sola hæc calamita-

l) Procopius lib. 1. p. 6. & 7. *Historia Vandali-
lica* a Grotio versa, & Jornandes cap. 30. *Ge-
tic. rerum.* m) Procopius pag 9. n) Gre-
gorius Turonensis lib. 2. cap. 9. Confer Box-
hornium *Hist. Univers.* p. 324. accurate disse-
rentem. Hæc sunt initia regni Francorum
in Galliis. o) hæresin Nestorii describens
Evagrius lib. 1. cap. 2. seq. Zonaras T. 3. f. 34.
quod dixerit, ἄλλον μὲν εἶναι τὸν Ἰῆ θεῶν ἕν καὶ
λόγον, ἄλλον δὲ τὸν χειρὸν δίτεσι ὑποκειμένην
καὶ χάσει θεωθέντα. p) Procop. *Vand.* 1. p. 12.
q) Procop. c. 1. Invitati vero sunt Vandali æ-
σσι-

Iamitas fuit, verum Attila ^{r)}) quoque rex Hunnorum ex Pannonia movens Aquilejam, Mediolanum, Ticinum va-
 flat, & Italiam omnem terroribus im-
 plet. Valentiniano ob adulteria inter-
 fecto Augusta, ut se tyrannide Maximi
 liberaret, Gizerichum ^{s)}) Vandalorum
 ducem ex Africa vocat, qui Romam
 iterum capit & omnibus divitiis spoli-
 at, Siciliam ^{t)}) & Sardiniam subigit, Il-
 lyricum, Peloponnesum & insulas cir-
 cumjectas prædando infestat, Græ-
 cam classem, quæ contra se in Africam
 venerat, incendio delet, & sic undique
 victor pace cum Græcis inita Vandali-
 cū regnū, cujus sedes Carthagine erat,
 Honoricho filio relinquit, qui orthodo-
 xos in Africa (siquidē Ariani sunt Vāda-
 li) incredibilē in modū ^{u)}) persecut⁹ est.
 A beo tēpore obscuri in Italia principes
 erant, ^{x)}) *Maximus* Valentiniani per-
 cuf-

mulatione & discordia Rom. ducum Aëtii &
 Bonifacii. ^{r)}) Jornandes de rebus Geticis c. 47.
^{s)}) Procopius lib. 1. Vandal. p. 16. ^{t)}) idem p.
 18. seqq. ^{u)}) Evagrius Hist. Eccl. 4. 14. ^{x)}) Pro-
 copius 1. Vandal. p. 22. post Maximum tyran-
 num tantū Majorinū, Glyceriū & Augustulum
 me-

cussor, *Avitus*, *Majorinus*, *Olybrius*, *Glycerius* & tandem *Augustulus* *Momylus*, in quo imperium Occidentale defecit post tria secula a *Carolo M.* restaurandum.

Interea *Theodosio II.* *MARCIANUS* successerat ex milite & *Gizerichi* *y)* captivo imperator Orientis, qui *Eutychianam* *z)* hæresin *Chalcedonensi* *a)* synodo, quæ *IV.* *Oecumenica* fuit, episcoporum suffragiis damnavit. *Marcianum* excepit *LEO*, hunc *Leo II.* majoris nepos, aut hujus potius parens *ZENO* *Isauricus*, homo animo & corpore *b)* fœdissimus, qui *Theodoricum*
Go-

---

memorat, sed adjicit: *regnarunt in Occidente Galii, quorum nomina gnarus non memoro, quia nec diuturnum ipsis, nec rebus gestis insigne imperium.* *y)* liberatus e captivitate fuit *miro* *omine*, quod *aquilæ* *alis* *tegeretur* *dormiens.* *Procopius s. Vandal.* p. 13. *z)* *ὁμολογῆσαι τὸν θεὸν μίαν* *Christum* *habuisse* *dixit.* *Zonar.* T. 3. f. 38. *a)* *Synodum* *hanc* *prolixe* *describit* *Evagrius* *lib. 2. c. 4.* *b)* *Zonaras* *T. 3. f. 42.* *Zeno* *vero* *ab* *Anti-Cæsare* *Basilisco* *deturbatus* *latuit* *aliquamdiu*, *post* *iterum* *recuperavit* *imperium*, *Zonar.* c. 1.

Gothorum regem *c)* excitavit, ut *d)* Odoacrum Augustuli victorem Italia expelleret. Ipsum autem Zenonem vivum, sed vino gravatum, *e)* uxor sepulcro inclusisse dicitur. Post hunc rerum potitus est ANASTASTIUS, hostis Chalcedonensis synodi, quippe in sectam *f)* *συχυπηῶν* propendens, quo regnante *g)* Bulgari gens Scythica, in Illyricum & Thraciam irruerunt, tandem in *b)* Mœsia sedem figentes. Ecclesiam hoc tempore lumina Patrum *Augustinus*, *Isidorus Pelusiota*, *Orosius*, *Salvianus*, *Theodoretus*, *Cyrillus* exornant: contra *Pelagius*, *Nestorius*, *Eutyches* incredibiliter turbant atque depravant. Judæorum quoque res variæ erant. Hactenus enim scholas & academias post everfam Hierosolymam Tiberiade, Zippore, Lyddæ habuerant conscripto quoque quod seculo

c) Procopius Grotii lib. I Goth. p. 140. *d)* dux barbarorum militum, quos Romani alebant. *Procop.* Goth. init. & *Aretinus* init. lib. I. de bello Ital. *e)* Zonar. c. I. *f)* idem f. 45. *g)* idem fol. 46. *b)* sub Justiniano, ejusque anno XII. *Cedrenus* f. 305.

seculo III. Christiano accidit, Talmude Hierosolymitano: sed cladibus tandem attriti in Babyloniam secedunt, & illustres ibi ludos aperiunt *i)* Soræ, Pombedithæ, Nehardæ, & Talmud illud majoris molis, quod Babylonicum vocatur, conficiunt. In Creta vero mire elusi sunt a Mose quodam, qui reditum in patriam per mare exiccatum pollicitus in causa fuit, ut ingens turba *k)* in aquas præcipitata perierit.

SECLULUM VI.

POST hæc per JUSTINUM Thracem ad JUSTINIANUM rerum summa devolvitur, qui Vandalis Belisarii virtute victis *l)* Africam denuo provinciam fecit, Siciliam *m)* & Italiæ magnam partem Gothicis eripuit, liberassetque omnem,

---

i) R. Benjamin Tudelensis in Itinerario p. 63. & 81. edit. L' Empereur in 8vo. Alde Buxtorffii Tiberiadem lib. 1. cap. 6. *k)* accidit hæc tragædia sub Theodosio II. quam Socrates Hist. Eccl. lib. 7. cap. 37. descripsit. *l)* Zonar. T. 3. fol. 54. *m)* Procopius Goth. I. pag. 152.

omnem, nisi Belisarium a cursu rerum felicissimo ad bellum Persicum n) revo-
casset. Nihilominus Narfes in Belisa-
rii locum missus o) Totilam, ejusque
successorem p) Tejam subegit, qui fi-
nis fuit Gothorum in Italia imperii. Le-
ges quoque dispersas in Codicem colli-
gi, & Institutiones juris Romani con-
scribi jussit imperator immortalis laude
dignissimus, si illud excipias, quod
Aphthartodocitarum hæresin q) edi-
ctis propagare instituerat, & artium
magistris r) abrogato stipendio fores a-
peruit barbariei, quæ Orientem post-
modo occupavit, cui, quantum potu-
it, obviam ibat s) Priscianus Gramma-
ticus. Slavi quoque hoc tempore ex
Russia & a Cimmerico Bosphoro profecti
pars inter Dravum & Savum confede-
re, pars in Poloniam progressi & Bohæ-
miam,

D

miam,

n) idem lib. 2. p. 302. o) idem lib. 4. p. 504.
seq. p) Leonardus Aretinus lib. 4. exeu-
te. q) οἱ ἐφθαρτὴν τὴν σάρακα ἀπολαβὴν τῶν
Κύβητων δογματίζουσι, Zonar. fol. 57. r) idem
f. 52. s) Paulus Diaconus Hist. Langobard.
lib. 1. cap. 25.

miam, quæ 1) trium regnorum Slavonici, Poloni & Bo hæmi initia sunt. Justiniano XXXIIX. 2) annos regnanti successit JUSTINUS II. Curopalata cognomine, qui pacem cum Persis rumpit tributo denegato, quod majores penderant, x) indignum ratus Romanos barbaris vectigales esse. Cum Narsetem Gothorum in Italia victorem ad y) gynæceum (quod eunuchus erat) virtutis metu damnaturus esset, ille injuriæ impatiens Langobardorum regem Alboin ex Pannonia evocavit, qui Italiam Constantinopolitanis eriperet. Hæc initia sunt Langobardorum in Italia imperii, quo Græcis nihil fere, præter Romam & Ravennam urbes, relictum fuit, longe lateque z) barbarorum

1) Diversa agmina Sclavorum erumpentium habet Procopius lib. 3. p. 400. & 408. & lib. 4. p. 486. 2) Zonar. f. 57. x) quingentas libras penderant annuas, Zonar. f. 58. y) Paulus Diaconus 2. Langobard. cap. 5. *ut puellis in gynæceo pensa divideret.* z) rex Authari columnam freti Siculi hastæ cuspidē attingens dixisse fertur: *usque hic erunt Langobardorum fines*, idem lib. 3. c. 33.

rum potentia se diffundente, nec unquam postea, quamvis *a*) Francorum auxilio petito, recuperari Italia, & ad Græcos reduci potuit. Ex eo tempore Italiae partem a Langobardis reliquam, per *b*) Exarchos, quorum sedes Ravennæ erat, regebant Græci ad Constantinum Copronymum usque, sub quo Aistulfus, Langobardorum rex ultimo proximus, Ravenna expugnata finem Exarchatus fecit.

Justino II. TIBERIUS CONSTANTINUS, Persarum, *c*) Mauritii ductu, victor successit, huic ipse MAURITIUS, infelix *d*) avaritia & *e*) suppliciiis imperator, suffectus est, qui cum conjugē & liberos *f*) cædi vidisset, ipse

D 2

nunc

---

a) Francos aliquoties imperator Mauritius evocavit, teste eodem Diacono lib. 3. c. 17 22. 30. 31. *b*) initium & finem Exarchatus habet Sigonius lib. 1. & 3. de Regno Italiae, pag. 5. & 75. *c*) Evagrius lib. 5. cap. 20. *d*) quod captivos singulos ne dimidio quidem nummo liberabat, Zonar f. 63. *e*) quæ a Phoca, tyranno & successore, perpeffus est. Zonar. in Phoca f. 64. *f*) ibidem.

nunc securi cervicem subiecturus, crebro exclamasse fertur: *Justus es DEUS, & justa judicia tua.* Ecclesię hoc seculo mediocris conditio erat Langobardis *g)* Christianam fidem tuentibus, sicut etiam in Hispania Gothis, quamvis hi in Arianismum propenderent. Britannos *h)* in gentilismum relapsos pristinę fidei restituit Gregorius M, pontifex Romanorum, In medio seculo synodus Constantinopoli a Justiniano *i)* convocata priorum decretis confirmatis quędam dogmata *k)* Origenis

---

g) Theudelindę reginę, quę Christiana erat, multi Langobardi conversionem sui debent, *P. Diaconus* lib. 4. c. 6. de gestis Langob, *h)* idem lib. 3. cap. 26. *i)* Cedrenus f. 309. *k)* Cedrenus c. 1. Errores autem Origenis erant notante Hieronymo lib. 2. adv Ruffinum cap. 3. f. 104. *DEI filium creaturam, Spiritum S ministrum, mundos innumerabiles æternis sibi seculis succedentes, angelos versos in animas hominum; animam Salvatoris fuisse, antequam nasceretur ex Maria: resurrectionem nostrorum corporum sic futuram, ut eadem membra non habeant, &c.* Adde ex Cedreno c. 1. *μπαμψύχων, τέλος τῆς κολέσεως, & demonum redemptionem &c.* Confer. Sulpit. Sever. Dialog. 1. c. 7.

genis condemnavit. Et hæc quinta dicitur Oecumenica.

SECVLUM VII.

PHOCAS, qui Mauritium occiderat, Syriam *l)* & Palæstinam in vasoribus Persis, nec non Papæ Bonifacio III. honores & titulum Episcopi *m)* Vniversalis concessit. Hunc tyrannide deturbavit HERACLIUS, quo imperante cum Monotheletarum *n)* hæresis, tum Mohammedis *o)* infausta religio, scele- ratis auspiciis orta, incredibili incremento tyrannidis in dies aucta fuit. Et enim non solum Persiam devicto Hormisdæ rege subegerunt Mohammedani, sed Syriam quoque, Ægyptum, *p)* Palæstinam, & quam paulo ante Heraclio *q)* Persæ ademerant, Hierosolymam suæ ditioni cum insula *r)* Rhodo adjecerunt CONSTANTE Heraclii nepote *s)*

D 3 pugna

l) Zonar. f. 65. *m)* Paulus Diaconus de Langob. l. 4. c. 37. *n)* Cedrenus f. 345. *o)* idem f. 346. & Zonar. f. 70. *p)* Cedr. f. 350. *q)* Cedren. f. 335. *r)* Zonar. fol 72. *s)* idem c. 1.

pugna navali superato. Quid? quod ipsam Constantinopolim aggressi Saraceni, & quin caperent, vix ¹⁾ multis præliis a CONSTANTINO ²⁾ Constantis filio prohibiti sunt. Habita est hoc tempore synodus ³⁾ Constantinopoli, quæ sexta Oecumenica fuit, contra Monotheletas; & sub successore JUSTINIANO II. ⁴⁾ *Quinifexta*, quæ dicitur, ⁵⁾ hoc est, quæ Canones quintæ & sextæ adjiciat de castigandis Romanæ Ecclesiæ moribus, unde cum approbare Papa Sergius nollet, imperator misit, qui eum ⁶⁾ Constantinopolim deportarent, quod factum fuisset, nisi interventu Exarchi, qui Pontificis partes tuebatur, ille ereptus fuisset. Imperator postmodum ab æmulo LEONTIO sub-

---

¹⁾ per septennium mari pugnatum fuit, domiti tandem barbari igne Græco, (quem Boxhorn. explicat p. 410.) Zonar. T. 3. f. 73. Cyzicum vero erat refugium Saracenorum. ²⁾ Pogonato cognomine. ³⁾ Cedrenus f. 360. Diaconus 6. 4. ⁴⁾ Pogonati filio. ⁵⁾ Gratianus *distinct.* 16. c. *Habeo.* Balsamon Antiochenus cit. a Mornæo *Histor. Papat.* p. 286. ⁶⁾ Paulus Diaconus libr. 6. Langob. cap. 11.

subrutus & b) naso multatus fuit.

SECVLUM IIX.

PHILIPPICUS Bardanes rerum
potitur post reductum ex c) Cherso-
nensi exilio Justinianum. Africam quo-
que subegerant d) Saraceni, & inde in
Hispaniam profecti Gothos sedibus ex-
pellunt, qui in montana fugientes Le-
gionis, Castellæ & e) Suprarbiæ regna
instituunt. Post id LEO Isaurus & fi-
lius CONSTANTINUS Copronymus
in imagines Ecclesiarum tumultuantur,
quorū ille Iconomachi cognomē f) pro-
merit, est, hic nisi concilio Constātin-
poli g) coacto & imaginib9 damnatis
conquiescere nō potuit. Motus interea
ingentes erāt in publica re Saracenis h)
Constantinopolin denuo oppugnātib9
& Bulgaris i) ad Longum k) Murum

D 4

ex-

b) Zonar. f. 76. unde cognomen *μωρῶν*
habuit. c) Zonar. f. 78. d) Paulus Diae.
Langob. lib. 6. cap. 10. & 46. e) in Vasco-
nibus. f) Cedren. f. 370. g) Zonaras T. 3.
f. 88. h) sub Leonis imperio, Cedrenus f.
371. i) regnante Copronymo, idem f. 381.
k) Murus barbaris oppositus ab Anastasio,
Zonar. f. 48. unius diei itinere distans Con-
stantinopoli, Procopius in *fine* l. 3. *Hist. Gothic.*

excurrendo ingentem prædam abigen-
tibus. Saraceni quoque Hispaniæ do-
mini in l) Aquitaniam, & iterum in m)
Provinciam excurrunt, bis tamen a
Carolo Martello, Magni Caroli avo, re-
pulsæ, & in altera expeditione ad inter-
necionem apud Narbonam n) cæsi.
Turci o) hac tempestate ex Tartaria per
Caucasias portas erumpentes primum
in Asiæ luce versari cœperunt cum Sa-
racenis post multa prælia & pacem &
religionis societatem ineuntes. Exar-
chatum quoque tollebant Langobardi,
& ipsum Pontificem Roma eiecissent,
ni Pipinus Francorum ex nova stirpe
rex (nam Pharamundi stirps regnare
desierat) pacem p) inter ipsum & Ai-
stul-

l) Paulus Diaconus Langob. lib. 6. cap. 46.
m) ibidem cap. 54 n) ibidem. Confer de u-
troque prælio Eginhartum in vita Caroli M.
ab initio. o) Zonaras T. 3 f. 202. ad tem-
pora Basilii Porphyrogenneti referre videtur
sed Ludovicus Tubero Dalmata in Commen-
tario de Temporibus suis lib. VI. p. 140. qui
Scythicos annales inspexit, tempori præsen-
ti adscribit. p) Adelmus Benedictinus in
Annal. Franc. ad annum 755. seq. in *Corpore*
Franc.

stulsum q) conciliaffet, qua Ravenna & omnis Exarchatus Pontifici dono r) dabatur, quod initium est ditionis & dominationis Pontificiæ. Mortuo vero Copronymo & filio Leone Iconomachis, cum IRENE Augusta rem gereret publicam, Niceæ coacta f) synodus est, quam falso Oecumenicam VII. dicunt, qua non tantum restitui imagines, sed t) coli etiam publice præceptum fuit, ex quo tempore vulgata est Iconolatria, cui ad hunc diem tum Romanenses, tum ipsi u) Græci sunt addictissimi; ut ut post concilium x) Leo Armenius, y) Theophilus aliique Byzantini imperatores graviter animadverterunt in iconolatrias. Inter hæc

D 5 mor-

Franc. f. 384. Sigonius de Regn. Italiae lib. 3. in Aistulfo. q) penultimus Langobardorum rex fuit Aistulfus. r) vide Adelmi annales c. l. ad annum 756. f) Cedrenus f. 387. t) decretum enim est εἰκόνας οὐκ εἶναι σωεῖν ἢ ἡγορευεῖν, Cedren. c. l. aut secundum Zonaram f. 89. ἡγορευεῖν καὶ εἶδεῖν. u) vide Confessionem Critopuli cap. 15. x) Zonar. T3. f. 106. y) Cedrenus fol. 425.

mortuo regi Pipino successus est filius
CAROLUS victoria *z*) contra Deside-
 rium Langobardorum ultimum regem,
 ac restauratione Occidentalis imperii
 & Christianæ in Germanis fidei vere
MAGNUS, ob merita vero in Roma-
 nam Ecclesiam in ipsa Natalitiorum fe-
 stivitate a Pontifice & populo Romano
a) Augustus & Imperator appella-
 tus.

SECVLUM IX.

Cum rerum potiretur Carolus Ma-
 gnus, Byzantii **NICEPHORUS**
 imperabat, vel æquo animo, vel *b*)
 necessitate Occidentem Francis cedens,
 utpote impartuendo Orienti, nedum
 vindicandis Occidentalibus provinci-
 is. Pacem enim annuo *c*) tributo a
 Saracenis emit: a Bulgaris vero victus,
 captus,

---

z) vide Eginhartum in vita Caroli M. *a*) ibi-
 dem, in *Corpore Francico* fol. 442. *b*) Egin-
 hartus enim addit, *Constantinopolitanos im-
 peratores super hoc indignatos, id est, super ti-
 tulo & honoribus Augusti & Imperatoris.* *c*)
 Cedrenus fol. 393.

captus, obtruncatus ex *d*) cranio suo dedit victoribus poculum. Etiam MICHAEL Rangabe cum Carolo fœdus *e*) renovat, post infelicem cum *f*) Bulgaris pugnam in monasterium secedens. Sub MICHAELE BALBO Saraceni iterum movent, & Hispanienses quidem Cretam *g*) occupant, inde Cyclades & Peloponnesum infestantes Africani vero Siciliam *h*) invadunt, & ipsas Italiæ oras Calabriam præsertim & Apuliam, opprimunt, postquam Dalmatia *i*) quoque a Byzantinis defecerat. Cum Bulgaris pacem habuit THEODORA imperatrix, quod principis Bulgari *k*) soror capta & Byzantii custodita Christianæ se religioni adixerat, & suis restituta auctor fuerat ad eandem fidem profitendam, sicut paucis post annis Russi *l*) etiam, gens

D 6 bar-

---

d) Zonaras fol. 101. *e*) Adelmus Benedictinus ad annum 812. *Michael*, inquit, *pacem a Nicephoro inceptam* (cum Carolo M.) *per legatos confirmavit*, qui imperatorem eum & *Basilium* appellarunt. *f*) Zonar. f. 103. *g*) idem f. 112. seq. *h*) idem f. 136. *i*) idem f. 114. *k*) idem Zonaras fol. 125. *l*) idem fol. 139.

barbara & Tauroscythica, Christo nomen dederunt imperante Basilio Macedone. Non diutina vero pax Bulgarorum fuit, sed LEONEM Philosophum *m*) denuo aggressi in fugam verterunt, qui Turcos *n*) & Vngros Istri accolas ad opem ferendam accersens tristi exemplo barbaris aperuit imperii Romani fores. Croati quoque & Servi, Scythicæ nationis populi, hoc *o*) tempore putantur ea loca occupasse, quæ Croatiae & Serviae regna dicuntur.

SECVLUM X.

Lacer iterum status Italiae erat Saracenis Siciliae dominis longe lateque excurrentibus. CONSTANTINUS II. Byzantii imperator Apuliam & Cal-

---

m) Zonaras f. 142. *n*) idem cit. loco. *Ungri* vero, sive *Hungari*, a Zonara etiam *Turci* vocantur quod ex eadem patria profecti sunt: sed fol. 243. ad differentiam dicuntur *τὴν πρὸς ἰστανίαν*, *Turci Occidentales*. *o*) Confirmat Zonaras f. 152. quod *ἰστανίαν*, id est,

Calabriam vindicabat : Langobardorum reliquiæ Beneventum tuebantur. In Græcia etiam dubio Marte pugnatum fuit, & Constantini *p*) classis a Cretenfibus Saracenis submersa. Post hæc meliore fortuna usi sunt NICEPHORUS PHOCAS, *q*) Cretam, Ciliciam & magnam Syriæ partem victis & ejectis Agarenis recuperans: & JOANNES TZIMISCA Rufforum, Scytharum & Saracenorum *r*) terror auxit res recuperatas: etiam BASILIUS Porphyrogenetus *s*) Iberos, Phœnices, Syros & *t*) Bulgaros in potestatem Romanorum redigens. Hac tempestate Vngri, quos Turcos *u*) subinde dicunt illius ætatis scriptores, ejurata idololatria Christianam *x*) fidem professi scribuntur. In

D 7

Pan-

---

est, *Crabati* Simeonem Bulgarorum hoc tempore principem acie devicerint. & f. 228. in Michaelē Duce: *χρησάτων ἔθνος, ἔς δὲ καὶ Σέρβος τὰς καλῆσι.* *p*) Zonaras fol. 156. *q*) idem fol. 161. *r*) Cedrenus f. 547. seqq. *s*) Zonar. fol. 178. *t*) idem f. 181. *u*) vide notas ad seculum IX. *x*) sub Constantino IIX. Zonar. f. 155.

Pannonia eos & ad Istrum sedes habuisse cum *y)* Cedrenus, tum *z)* Zonaras confirmant.

SECVLVM XI.

Superiore seculo virtus Græcis videbatur rediisse, nunc iterum ignavia perduntur, quæcunque tot præliis & periculis recepta erant. Etenim CONSTANTINO MONOMACHO Normanni Apuliam, Turci *a)* Orientis provincias eripiunt: CONSTANTINI DUCÆ exercitum delent *b)* VZL, Scytharum gens, & ex Macedonia usque prædas abigunt, quanquam mox omnes deleti ab Vngris sunt & Scythis Pazinacis. ISAACIUS quidem COMNENUS *c)* Pazinacas & Vngros, ut pacem peterent, adegerat, & ROMANUS

---

y) Cedren. f. 548. *οι παρ' εδ' ουσιν εν παννονια και κυρινοι τ'υρκοι.* *z)* Zonaras in Leone Philosopho f. 142. *τ'υρκοι οι παρ' τον Ι'στρον, οινωμ' εγγεγι καλ'ενται.* *a)* Zonar. f. 205. *b)* idem f. 217. *c)* Pazinaca Vngrorum ad Danubium vicini.

NUS DIOGENES (quem Augusta
maritum legerat CONSTANTINO
d) mortuo , aliquamdiu represserat
Sultanum victricibus armis ad Euphra-
tem e) progressus : gravia tamē post hæc
passus est , nec Iconium f) solum , fu-
turam Sultani regiam , aut solos Archi-
strategos g) a Turcis interceptos vidit ,
sed ipse quoque captus ab iisdem , &
oculis orbatus a b) suis fuit. Ex hoc
tempore cum MICHAEL i) DUCÆ
imperaret , non amplius prædabundi
k) provincias Turci invadebant , sed ut
subacturi & possessuri , cum nemo esset ,
qui resisteret . Non a longinquo nunc
hostis terrebat , sed Bithyniam ingres-
sus l) Niceam & alia oppida occupavit ,
nec

---

d) Zonaras T. 3. f. 218. seqq. e) idem f. 220.
seq. f) idem f. 222. g) duces capti sunt
Manuel Comnenus , imperatoris ex fratre ne-
pos , & Basilacius , Zonar. b) Captus a
Turcis , sed certis conditionibus dimissus : a
suis vero privatur oculis. Benignior ergo
hostis fuit , quam domestici. Zonar. i) Du-
cæ filius , ὁ τῆς Δύκαι. k) sunt Zonarae verba
f. 227. l) unde in Bello sacro recuperanda
erat.

nec ALEXIUS *m*) Comnenus prohibere potuit, quin insulæ deficerent *n*) partim, partim ab hostibus subigerentur. Non enim à Turcis solis premebatur, sed a Francis *o*) quoque ad Epidamnum victus & castris exutus fuit. Exeunte hoc seculo Bellum Sacrum seu expeditio in Terram Sanctam in concilio Claromontensi *p*) decreta fuit. Multi ergo principes duce Godefredo Bullionæ *q*) ex Europa in Asiam trajece- runt, & Nicea Bithyniæ operoso *r*) ob- sidio eapta per Pisidiam & Lycaoniam subinde cum Turcis configentes trans- eunt, & *s*) Tarsum cum aliis Ciliciæ oppidis expugnant. Edeseni *t*) Bal-
dui-

---

m) qui Nicæphorum Botaniatem, Michaelis successorem, deiecerat. *n*) Zonar. f. 236. *o*) Zonaras in Alexio Comneno f. 236. a Ro- le-to Francorum duce victum tradit. *p*) Wilhelmus, Tyrius Archiepiscopus *lib. 1. Bel- li Sacri cap. 14. & 15.* Aimoinus *lib. 5. c. 48.* *q*) Lotharingiæ principe. *r*) navibus per terram e mari Constantinopolitano in lacum deductis, qui Occidentale urbis latus tutum præstabat, *V. Wilhelm. Tyr. lib. 3. cap. 6.* *s*) idem *cap. 22.* *t*) idem *lib. 4. c. 2.*

duinum ducis fratrem invitabant urbem regiam ipsi dedentes, cum major exercitus pars Antiochiam, quæ ad Orontem est, obsiderent, & post multos labores inexpugnabilem proditione civis *n*) Christiani caperent, eamque contra Turcos, qui recuperatum ibant, turpem quamvis famam perpeffi, fortiter defenderent. Inde Hierosolymâ *x*) expugnata GODOFREDUM, qui dux militiæ fuerat, Regem *y*) constituunt, cui post annum defuncto frater BALDUINUS successit princeps Edefensorum. Hæc origo est Christianorum Hierosolymitani regni, quod octo tantum regibus mansit, duravitque annos LXXXVIII. Circa hæc tempora floruisse putatur *z*) *Theophylactus* Bulgaricæ episcopus, qui Chrysofomi Commentarios in compendium feliciter redigit.

S E.

---

n) ibid. lib. 5. cap. 21. *x*) lib. 8. cap. 18. *y*) idem Wilhelmus lib. 9. c. 2. *z*) controversam Theophylacti ætatem definit Historia Eccl. Gothan. p. 544.

SECVLVM XII.

CUM Balduinus I. rebus præesset, nova a) expeditio in Terram Sanctam ex Occidente suscipitur, sed fraude Alexii Imperatoris L. millia hominum in Asia Minore cæduntur. Regno post hæc accesserunt b) Antipatris, Cæsarea, Ptolemais, Tripolis, Berytus, & auxiliantibus Danorum c) Norvegorumque navigiis potens urbs Sidon, Saracenis hostibus aliquoties in fugam d) conversis, quos cum in Ægyptum usque persequeretur, ipsi expeditioni Rex e) immoritur, cui sufficitur BALDUINUS II. ancipiti f) Marte cum Turcis ad Antiochiam pugnans, & tandem g) captus, sed post XIX. menses datis obsidibus & ingenti redemptionis pre-

---

a) Wilh. Tyrius lib. 10. c. 12. & 13. b) expeditiones has obsidionales habet Tyrius lib. 10. à cap. 14. & lib. 11. cap. 10. 13. c) lib. 11. c. 14. d) lib. 10. c. 22. lib. 11. c. 3. e) lib. 11. cap. 31. f) vincitur & vincit lib. 12. cap. 10. & 12. g) bis capitur lib. 12. c. 17. & 19.

pretio *b*) promisso libertati redditus. Antequam vero liberaretur, Venetorum ope *i*) *Tyrus* in deditionem redacta fuit. Mortuo Balduino successor datus est gener *Fulco*, Andegavensis Comes, qui undecimo regni anno equo præcipitatus, dum leporem *k*) venatur, diem suum obiit. Filius vero *Baldunus III.* tredecim annorum puer, *l*) *Edeffam* amittit, quo tempore *Conradus III.* Imperator, & *Ludovicus VII.* Galliarum Rex, in *Palæstinam* moturi, ille quidem ad *Iconium*, hic inter *Laodiceam* & *Attaliam* opprimuntur *m*) ferme a *Turcorum* insidiis. Qui evaserant periculo, *Damascum* *n*) obsident, sed quod duces ab hostibus pecunia corrupti erant, solvitur obsidio, & infectis rebus *o*) *Conradus* in patriam revertitur. Rex *Baldunus III.* *Ascalone* in potestatem redacta apud *Tripolim*

---

b) 100000. *Michaelitarum*, quod monetæ genus erat. *i*) *Wilh. Tyrius* lib. 13. c. 6. seqq. *k*) idem lib. 15. c. 27. *l*) lib. 16. cap. 5. *m*) ibid. cap. 21. & 25. *n*) lib. 17. cap. 4. 5. & 6. *o*) ibid. cap. 8.

lim medici, p) ut putabatur, perfidia
 extinguitur regnum fratri A MALRICO
 relinquens, qui Ægyptiis ad petendam
 pacem q) coactis fato concessit, cujus
 filius BALDUINUS IV. à Saladino Æ-
 gypti domino ad Sidonam r) victus rerum
 summam, quam per morbum admi-
 nistrare nequibat, Joppensi Comiti
 commisit, iterumque abstulit, ut s) ne-
 poti BALDUINO V. conferret, quæ
 res implacabile inter Reges & Joppen-
 sem odium t) concitavit, quo regnum
 brevi post tempore eversum est peni-
 tus. Saladinus enim ducum discordia
 invitatus Hierosolymam cum præcipu-
 is urbibus occupavit, & actum fuisset
 de Christianorum rebus, nisi ex Euro-
 pa auxilia opportuna subvenissent, qui-
 bus Ptolemæis, Tyrus & aliæ Christia-
 ni

---

p) pillulas venenatas medicus a Christiana
 religione alienus dederat, unde invenitur
 noster Wilhelmus in morem sui temporis,
 quo Judæis potius & Mohammedanis medi-
 cis, quam Christianis, magnatum vita con-
 credebatur. q) lib. 19. cap. 5. 26. seq. r)
 lib. 21. cap. 29. s) lib. 22. cap. 25. & 29.
 t) idem Tyrius lib. 23. cap. 1.

ni regni partes sunt recuperatae. Hierosolyma verò manebat in potestate barbarorum. Dum hæc in Palæstina geruntur, Byzantii imperabat JOANNES Comnenus, Alexii filius, Hunnorum u) in Pannonia victor, Scytharum quoque Thraciam invadentium domitor, qui in Cilicia, ex Syria redux, inter x) venandum vulneratus interiit. Hunc excepit filius MANUEL, Conrado III. Romano Imperatori affinitate y) junctus, sed subdolis & fraudulentus, sacrae expeditionis milites panibus ex farina & z) gypso compositis occidens, postea victus a Sultano a) Iconiensi. Nec alio in hanc militiam animo successores erant, sed ANDRONICUS Co-

---

u) Nicetas Choniates in Joanne cap. 4. & 5.
 x) Wilhelmus Tyrius lib. 15. cap. 23. y) Comes enim Sulzbacensis Berengarius duos Imperatores, Orientis & Occidentis, vidit generos. z) Nicetas lib. 1. de Manuele c. 5. p. 74. τοῖς ἀλφίτοις ἐμφόρῳντες τίτανον ἐποίησαν τὰ σῖτα ὀλίθια. Subjicit autem, sibi certo non constare, an imperatore jubente, ὡς ἐλίγετο, ut fama erat, hoc factum sit. a) idem lib. 6. Vitæ Manuelis.

COMNENUS, pueri Alexii pro tutore
b) percussor, Constantinopoli passim
c) Latinos trucidavit, ISAACIUS AN-
 GELUS fœdere cum *d)* Saracenis percu-
 so grave *e)* damnum intulit Palæstinæ
 recuperatoribus, quamvis neutri ces-
 serit impune, sed ille *f)* horribili vitæ
exitu; hic etiam oculorum orbitate *g)*
pœnas perfidiæ dederit. Afflictæ tum
 erant Christianorum res in Oriente,
 cum Fridericus Barbarossa in Asiam
 movit, sed vix Syriam ingressus flumi-
 nis *b)* vorticibus hauritur & suffocatur,
 omnibus immodicum sui desiderium
 relinquens. Filius persequens cur-
 sum

b) idem in vita Alexii hujus circa finem seu
 cap. 18. *c)* ibidem cap. 11. *d)* idem lib.
 2. Vitæ Isaacii Ang. cap. 5. *e)* ibidem cap. 3.
f) Andronici exitium sic Nicetas lib. 2. c. 12.
 describit, quod verberibus multis affectus,
 manu & altero oculo truncatus, scabioso ca-
 melo per urbem vectus & stercore contamina-
 tus, tandem pedibus suspensus & lenta sic
 morte extinctus fuerit. Inter tot mala nul-
 lam vocem, nisi constantiæ plenam, edidisse;
Domine miserere, & quid calamum contritum
infringitis? *g)* idem Nicetas lib. 3. de Isaac.
 Ang. c. 9. *b)* idem lib. 2. cap. 8.

sum, quem pater instituerat, Phœnicia & Cœlesyria recuperata huic expeditioni immoritur, i) cujus copiae in patriam navibus remearunt. Hac tempestate floruit *Bernhardus* Clarevallis Abbas; & *Anselmus*, pietate & libris evulgatis illustres. Etiam Judæorum studia diu sepulta excitabantur a R. *Salomone Jarchi*, R. *Nathan* auctore *A-ruch*, *Aben Esra*, *Kimchiis*, patre & filiis, *Maimonide*, & qui horum vestigiis institerunt. Eodem tempore impostor k) quidam & PseudoMessias, cui nomen erat David al David, supplicio in Persia affectus est.

SECVLUM XIII.

FRanci & Veneti auxilia in Palæstinam deducentes obviam habebant in itinere l) Alexium puerum Isaacii Angeli filium, de injuriis ALEXII patris trui

i) Nicetas cit. loc. k) R. Ganz in *Zemach David* ad annum 4895. Adde notas Vorstii.
l) Nicetas iib. 3. de Alexio Comneno cap. 9. Sabellicus *Hist. Venet. Decad. 1. lib. 8.*

trui, qui fratre suppresso imperium invaferat, graviter conquerentem. Moti indignitate rei principes Constantinopolim expugnant, & ALEXIO V. paternum solium restitunt. Post hæc puero imperatore per *m*) Murzufium sublato Franci cum Venetis denuo *n*) expugnant Constantinopolim, & BALDUINO Flandriæ Comite in solium e-
 vecto Græcum imperium ad Latinos transferunt sub initum seculi, quod describendum sumsimus. Contra hunc Niceæ in Asia imperator salutatus est Theodorus Lascari, *o*) Alexii fugitivi gener, David vero & Alexius, Andronici

m) idem in Vita hujus pueri circa finem. *Murzufius* verò cognomento dicebatur, cui proprium nomen erat Alexius Ducas, *ibidem* cap. 4. *n*) Nicetas Choniates in *Murzufio* cap. 2. *Sabellicus Hist. Venet. Dec. 1. lib. 8.* *o*) Choniates in *Balduino* cap. 10. *Nicephoras Gregoras lib. 1. In imperio Niceno Theodoro Lascari* post 18. annos successit *Joannes* gener 33. annos imperans huic *Theodorus II.* 3. annorum imperator, cujus filium impuberem oppressit *Michael Palæologus. Gregoras lib. prioribus, & Ducas Michael Hist. Byzant. cap. 2.*

nici tyranni nepotes , p) Ponticam Asi-
am occuparunt, ille quidem Heracleam
& Paphlagoniam; hic Trapezuntem, Si-
nópen & Colchidem, quæ imperiū Tra-
pezuntini prima initia fuerunt. Sic di-
visum erat Orientis imperium , ut ta-
men primæ partes & regia Constantini
urbs penes Latinos ad quintum suc-
cessorem manerent. Hos insigniter af-
fixerunt Lascarini, qui Niceæ domi-
nabantur, occasione Urbis recuperan-
dæ tamdiu inhiantes, donec BALDU-
INO II. expulso cum Urbe imperium ad
Græcos reduxerunt q) MICHAËLE
PALAEOLOGO illud capeffente.

Major Latinorum in Oriente clades
erat. Etsi enim Fridericus II. Rom.
imperator Hierosolymam barbaris r)
E denuo

p) Nicetas Choniates cir. loc. q) Nicepho-
rus Gregoras lib. 4. qui addit Michaelem ty-
rannice imperium invalisse, postquam legiti-
mum hæredem Joannem, Theodori Lascari,
ultimi Nicenorum imperatoris filium, op-
presserat primum, deinde prorsus excæ-
verat. r) non vi, sed pacificatione, Fazellus
Hist. Sicul. dec. 2, lib. 8, c. 2.

denuo extorserat, tamen eadem post XVI. annos unà cum Tripoli, Sidone, Beryto, Tyro & ceteris oppidis amissa fuit Ægyptio Sultano, qui Saladino successerat, ubique contra Christianos victore. Sola Ptolemais restabat arx belli, quæ intestinis discordiis fatigata tandem quoque in potestatem hostium concessit, Christianis, qui supererant, in Armeniam, Ciliciam, Cyprum, & nescio quo non, diffugientibus. Sic expiravit /) Christianorum in Oriente imperium anno post Bulionæi victoriam CXCVI. seculi vero præsentis primo & nonagesimo. Siciliæ clades, quæ Vesperis /) Siculis nomen dedit, novennio antecesserat. Insulam enim Belisario duce ejeectis Gothis ad Græcos

---

/) de exitu dominationis Christianorum in Oriente scripsit Marinus Sanutus Torfellus lib. 3. parte 12. cap. 20. 21. 22. Adde Boxbornii Hist. Univers. p. 806. /) Siciliæ fata Gothica, Saracenicæ, Normannicæ, Germanicæ, Gallicæ describit Thomas Fazellus Decade Rerum Sicularum posteriore a lib. 5. ad 8. Vesperas vero funestas exhibet lib. 8. cap. 4.

cōs reductam Saraceni occupaverant: post hos Galli Normanni subigunt eam, amittunt Suevis invadentibus, iterum recuperant. Tandem Arragoniæ rex, Gallis paschatis vespera trucidatis, sibi subjecit, a quo ad Castilianos postmodum translata est,

Etiam Occidentis status lacer hoc tempore fuerat propter Imperatorum & Pontificum Romanorum atrocissima dissidia, quæ tantas in Europa turbas dederunt, ut Scythæ Asiatici inde) spem opprimendæ Europæ conceperint. Quippe in Moscoviam, Poloniam, Hungariam & Silesiam irrumpentes omnia ferro flammaque vastabant, nec nisi incredibili strage edita in patriam reversi sunt. Schisma quoque inter Græcam Latinamque Ecclesias in dies crescebat, cujus præcipua causa

E 2

fuit

---

n) Diffidia tempore Friderici II. aliquoties a Pontifice proscripti ansam dedisse Tartarorum excursionibus testatur *Asentinus lib. 7. Annal. Bojor.* qui graphice ibidem barbarorum savitiam & furorem describit.

fuit x) primatus, quem Romani præfulles præ se ferebant cum imperio in universam Christi Ecclesiam. Accessit, quod Latini Patres inconsultis Græcis Oecumenico Symbolo adjecerant verbum FILIO QUE. Tentata quidem unio fuit in Lugdunensi concilio, etiam mutuis inter Imperatorem & Papam y) legationibus: sed infumum abiit omnis conciliatio, quod nimis rigide primatum Rom. Pontifices urgerent.

SECULUM XIV.

A Michaele Palæologo ad ANDRONICOS z) avum & nepotem discor-

x) Præcipuam hanc schismatis causam fuisse, patet ex mutuis epistolis Papæ Gregorii & Patriarchæ Germani, quas exhibet Mornæus *Histor. Papatus* p. 845. De Symboli vero additamento levius tum temporis contendebatur observante & mirante Nicephoro Gregora in. lib. 5. y) Gregoras c. l. tria inquit urfisse Pontificis legatos, 1. *Papa in litania mentionem*: 2. *appellationem ad Pontificem Rom.* 3. τὸ πρῶτον ἐν ἅπασιν, *primatum Papa omnimodum*. Sed Clerus Byzantinus respuit has pacis & unionis conditiones. z) Andronicus avus erat Michaelis Palæologi filius. Inter hunc

cordes & de imperio litigantes Græcorum res pervenerant, sed male pacatæ propter Turcorum in Græciam Thraciamque irruptiones. Seniore Andronico mortuo solus junior imperavit, quem excepit a) CANTACUZENUS tutor Joannis Palæologi, in illud tempus incidens, quo mira incrementa capiebat Turcorum potentia. *Osman* enim domus regnatricis fundator b) Prusiam ceperat, ut regia esset Turcorum: filius *Orchanes* c) Nicæam expugnaverat: nepos *Soleiman* d) Callipolin Chersonesi subegit, ut tanquam ex arce & specula toti Thraciæ insidiari posset. Sed hic eodem cum patre tem-

E 3

pore

hunc & nepotem intercessit Michael II. sed ante patrem extinctus. De discordiis horum habet Gregoras l. 8. & 9. a) Cantacuzenus Turcorum auxilio imperium invasit, quippe filiam Orchani Turcorum regi in matrimonium dederat, *Laonicus lib. 1. f. 12. Ducas cap. 9. Histor. Byzant.* b) Chalcocondyles lib. 1. fol. 9. Annales Turcici a Podesta, *Cæs. Majest. Orient. Lingg. Secretario*, latine conversi c. 2. c) regnante Andronico II. *Niceph. Gregoras lib. 9. f. 322.* d) *Annal. Turc. cap. 3. fin.*

pore extinctus regnum fratri *Amuradi* reliquit, qui a JOANNE Palæologo (nam Cantacuzenus in monasterium detrusus erat) in societatem allectus perpulcrum invenit opprimendæ Europæ occasionem, nec Bulgaros solum & Servos afflixit graviter, sed regni quoque sedem, quæ Prusiæ adhuc fuerat, e) Adrianopoli fixam constituit. Sero pœnituit imperatorem societatis, & in Italiam Galliamque profectus pro auxilio, quod petierat, æris alieni causa apud Venetos detentus fuit, nec filius ANDRONICUS III. de liberando patre cogitavit, a quo luminum usu, sed levius, ob rebellionem multatus fuerat. Auxit Turcorum res Græcorum discordia, quam aluit f) *Bajazetes*, ut omnes sub jugum redigeret. Etenim Andronicum adjuvit, ut patri (Emanuelis filii ope liberato) imperium auferret, & cum fratre in custodiam daret. Mox EMANUEL e custodia elapsus fratrem ejusdem
Tur-

e) ibidem c. 4. f) de artibus Bajazetis Chalcocond. lib. 2. f. 32. seq. at de Joannis societate Turcica & captivitate Veneta l. 1. f. 19. & 25.

Turci ope de folio rursus dejecit, & vere precarium imperium tenuit tributum ingens & bellorum societatem pollicitus. Cum vero grave jugum non ferret Emanuel, Bajazetes (à Joanne g) etiam Andronici filio instigatus) Byzantii obsidionem animò molitur, sed in Peloponneso adhuc hærens nuncium accipit de Sigismundo Hungariæ rege in Mœsiam cum magnis copiis, sed infauftis auspiciis, adventante. Victus enim est b) Sigismundus ad Nicopolim, Mœsiæ propter Danubium urbem, & Bajazetes ~~elator victoria factus~~ Constantinopolim decennali i) obsidione clauderat, & citra dubium cepisset tandem, nisi singulari fato Tamerlanes Scythia k) in Armeniam & Cappadociam irrupisset, cui obviam factus Bajazetes tanta clade prosternitur ad l) Ancyram

E 4

Gala-

g) Chalcocondyl. l. 2. f. 42 b) idem c. l. 2. f. 39. & Annal. Turc. a Podesta latinitate donati init. c. 5. i) Chalcocondyles c. l. fol. 43. vocat *μακρὰν πολιορκίαν ἐπὶ δέκα ἔτη.* k) evocatus ab Asiæ ducibus, quibus sua Bajazetes eripuerat. l) *Vncram* vocat Chalcocondyles, at Annales *Ankuriam*.

Galatiæ oppidum, ut ipse non solum captus & ferreæ *m*) cavæ inclusus, sed de Turcorum rebus desperatum sit penitus. Victor Tamerlanes Syriam, Ægyptum, Mesopotamiam subegit, & Persidem quoq; regia stirpe omni obtruncata suo imperio addidit. Tandem orbis terror libidine & *n*) intemperantia extinctus est.

SECVLUM XV.

Illorum Tamerlanis discordia *o*) accidit, ut subjugati populi sensim deficerent, in primis Turci potentiam pristinam & nominis decus recuperarent. Ecclesiæ res erant afflictissimæ, & in pejus semper ruebant, quo plura concilia à Romanis præsulibus convocabantur. Constantiensi enim Joannes Hussus purioris doctrinæ restaurator damnatus & crematus est: Florentino, cui JOANNES II. Palæologus cum Patriarcha interfuit, tentata quidem *p*) unio fuit
inter

m) Annal. Turc. c. 5. *n*) Chalcocondyl. l. 3. exeunte. *o*) idem c. l. *p*) idem lib. 6. fol. 155. Difficultatem conciliationi in limine
attu-

inter Græcos & Latinos, imperatore auxilii spe contra Turcos impetrandi largiter concedente: sed in irritū reciderunt omnia Marco *q*) Ephesino episcopo fortissime cum aliis contradicente.

Turcorum res post Bajazetis cladem restituebat filius *Mohammed I.* & post hunc nepos *Amurad II.* Græcis ea causa offensus, quod à partibus *r*) *Mustapharum*, patris & fratris, qui regnum ambiebant, non occulte steterant. Hic *f*) *Senderoviam*, *Serviæ* caput, vi & armis expugnavit, *Belgrad* vero ferme jã captum deserere coactus est, *Hunnia-dis* *t*) etiam virtute non semel prælio victus. Igitur pace facta cum *Vladislao* in

E 5

Afi-

attulit Papæ superbia pedum exoscultationem rigide a Græcis postulantis. vid. Acta Concilii Græca, quæ *Mornæus* è Regia Biblioth. suæ *Historiæ Papatus* p. 1221. inseruit. *q*) tam in Concilio, *Michael. Duc. Hist. Byzant. c. 31.* quam post Concilium, *Constantinopoli*, apud legatos Pontificis Romani, *Chalcocondyl. l. 6. f. 156.* *r*) *Chalcocondyl. lib. 5. initio & fol. 124.* Patrus verò erat ementitus & fictus: frater autem genuinus. *f*) post multam oppugnationem deditioe capta fuit, *Chalcocondyl. l. 5. f. 131.* *t*) idem lib. 5. & 6.

Asiam contra Caramanum *u*) Turcicas provincias infestantem profectus perfidia Hungariæ regis, qui bellum contra *x*) fœdus renovabat, revocatus est, & ad *y*) Varnam per triduum pugnando ita attrivit Christianorum copias, ut tristi documento omnibus fuerint, nunquam fidem impune frangi. Victor in Græciam regressus omnia sibi subiciebat, nec quicquam reliqui fecisset, nisi *z*) *Scanderbegi* virtus moræ & impedimento fuisset. Is filius erat Epirotæ principis, obses Turcis datus, & in vitis parentibus Mohammedana religione imbutus. Post hæc exercitui præfectus potentiam Turcorum incredibili felicitate

u) Ciliciæ despotam. *x*) Legatus Pontificis (Julianus Cardinalis) Pannonæ ad bellum contra Turcos suscipiendum cohortabatur, & ὄρκιον, ὃς μέγιστον ἦν ἀυλοῖς ἐν ταῖς ἐπανδουῖς, ἐλευθερία ἐπιλογῆ τῆ ἀρχιερέως, iurandum, quod maximum erat in fœdere, ex Pontificis mandato solvebat, dicente Chalcocondyle lib. 6. fin. *y*) Varnense prælium scripsit Chalcocond. l. 7. init. *z*) Georgius Castriortus a Turcis propter felicitatem belli-

causa

tate augebat. Tandem memor Christianæ originis & avitæ libertatis in bello cum Hunniade fugam simulans paternum munimentum Crojamstrategemate recuperavit. Vnde per XXIV. annos Macedoniam, Epirum & Illyrici partem feliciter rexit, & contra Turcorum tyrannidem heroice defendit. Sed cum vita Scanderbegi ipsum quoque regnum ejus extinctum fuit. Inter hæc Amuradi filius *Mohammed II.* successit natus in excidium Christiani Græcorum imperii. Etenim Constantino-
 poli a) expugnata CONSTANTINUM Palæologum ultimum imperatorem obtruncavit, & sic Orientale imperium a Romano avulsum Turcorum subjecit potestati. Supererat Trapezuntinum regnum, cui præfuit id temporis David Comnenus, subnixus affinitate Vsumcasani Armenia & Cappadociæ domi-
 E 6 ni,

tam *Scanderbeg*, id est, Alexander Magnus vocatus est. Ejus gestas res attingit Chalcocondyles lib. 7. fusius enarrat Martinus Barletius, a quo Boxhorn. mutuatus est. a) Chalcocond., lib. 8. Ducas Histor. Byzant. cap. 39.

ni, cui *b*) consobrinam in matrimonium dederat. Verum Sinópe captâ, quæ Paphlagoniæ metropolis erat, & Vsumcasano ad *c*) pacis fœdera compulso ipsam Trapezuntem potius minis & legatione, quam vi & armis *d*) in dedicationem redegit, regem Davidem cum liberis Byzantium misit, ibique crudelissime interfecit, Cilicia quoq; eodem victoriæ cursu in potestatem redacta. Etiam Lesbo, Lemmo & Eubœa insulis potitus ipsam Italiam Hydrunte *e*) expugnata terrore opplevit, & plures arces *f*) Hungariæ delendo Moldaviam *g*) quoque fuso Waivvodæ exercitu, vastavit, majora mala Christianis illaturus,

---

b) Chalcocondyles lib. 9. *c*) ita Chalcocondyles f. 262. cit. loco, matre Vsumcasani pacem impetrante: at Annales Turc. acie victum Vsumcasanum tradunt, cap. 11. *d*) ita Ducæ Historia Byzantina cap. 45. At suburbia incensa ab hoste fuisse tradit Chalcocondyles lib. 9. f. 262. in ceteris Ducæ consentiens: sed Boxhorn. p. 1003. Annales Persicos citat, qui terra marique infestissime oppugnatam Trapezuntem dicunt. *e*) Annal. Turc. Podesta cap. 11. fin. Pandectæ Turc. Leunclav. n. 153. *f*) Podesta c. 1. *g*) ibidem.

rus, nisi repentina morte ad Nicomediam præventus esset. Sic mirum in modum crevit Turcorum potentia majus subsequenti seculo incrementum acceptura. Netamen illa immodica fieret, DEO bene juvante Venetorum Respublica non mediocriter obstitit, de qua quod nihil dictum est, operæ pretium erit originem & incrementa paucissimis delineare. Hunnici *b)* belli terrore nobiliores quidam *i)* Aquilejæ & Patavii cives in insulis sinus Adriatici civitatis novæ fundamenta jecerunt, quæ eo citius crevit, quotutiores erant insulani recessus, & Italiæ status in dies turbulentior. Tanta nunc Urbis potentia evaserat, ut cum Pipino *k)* Francorum rege bello decertare, & suam libertatem contra quoscunque

E 7 tue-

b) incertus annus conditæ urbis. Multi statuunt CCCCXXI. alii interjecto quodam tempore conditam ajunt. *Sabellicus* Hist. Venet. decad. 1. lib. 1. pag. 4. Adde *Fazellum* *Res. Sicul.* decade 2. lib. 5. c. 3. qui ponit annum CCCCCL. quo tempore Attilas Italiam vexandam susceperat, *i)* idem pag. 5. *k)* idem lib. 2.

tueri potuerit , l) Saracenos quoque Mauros , qui Italiæ partem tenebant , feliciter exterminare. Hanc libertatem imperatores Carolus & Nicephorus m) confirmarunt, Rempubl. Venetam eximentes , cum de imperii divisione transigerent. Inprimis auctæ sunt Venetorum res Sacro , quod dicitur, bello, utpote quo non solum mercatura Orientalis stabilita fuit, sed plurimæ etiam Ægæi maris insulæ iisdem traditæ tanquam præmium bis captæ n) Constantinopoleos & imperii Græcorum ad Latinos translati. Sic viribus aucta Respublica moræ sæpe & impedimento fuit classe instructissima , ne nimium excresceret Turcorum potentia, nec tantum in mari o) eosdem sæpe, sed

---

l) ibidem. m) idem Sabellicus lib. 2. p. 22.
 n) primum pro Alexio puero restituendo ; deinde ulciscendo , cum interfectus erat a Murzuffo , bis Veneti cum Francis Byzantium expugnarunt , & præmium sociæ militiæ a Balduino Flandræ , primo Latino imperatore, insulas Ægæi maris non contempnas acceperrunt. o) qualis fuit illa celebris in Io-
 aio

sed etiam terrestribus præliis p) fortissime quandoque vicit, quamvis non parvis etiam cladibus affecta insulas pene multas Ægæi maris amiserit.

---

nio mari victoria Petro Zeno duce, de qua *Boxhorn. p. 859. circa annum 1348. & alterum prælium ad Callipolim præclare factum scriptore Duca Hist. Byzant. c. 21. f. 61. p)* quale geminum illud prælium fuit ad Neapolin Peloponnesi commissum, quod describit *Sabellicus Hist. Venet. decad. 3. lib. 8.*

HISTORIA

inter

Antiquam & Novam

MEDIA

in

Tabulis Synopticis.

III

Tabula I. Imperatorum Rom.

Seculo I. Christiano.

Octavius AVGVSTVS *pacificus.*

Cl. TIBERIUS *simulator.*

Cajus CALIGVLA *crudelis & superbo.*

CLAVDIVS Cæsar *stolidus.*

Domitius NERO *parricida.*

GALBA

OTHO

VITELLIVS

} *vix degustantes imperiũ.*

T. VESPASIANVS

Flavius TITVS

} *Judææ victores.*

Flav. DOMITIANVS *tyrannus.*

Coccejus NERVA

Vlpivs TRAJANVS

} *optimi.*

* Julium omitto, quod ante Christiana secula imperabit: etiam Aurelius Victor eum negligit, forsan quod imperium minus tutum pacatumque habuit. Augustus a Christo nato regnabit 14. annos; a victo Antonio 44. Trajani initia in hoc seculum incidunt; major imperii pars in II. seculum rejicienda.

Ta-

Tab. II. Imperatorum Rom.

Seculo II.

ADRIANVS *domitor rebellium
Judaorum.*

ANTONINVS PIVS, *nulli acerbus.*

M. ANTONINVS *Philosophus, &
Luc. VERVS, ille studiis
Philosophia; hic Parthico
bello; uterque Christianorum
persecutione notus.*

COMMODOVS *minime Commo-
dus.*

PERTINAX *longiore vita & im-
perio dignus.*

Didius JULIANVS *emptum imperi-
um statim amittit.*

SEVERVS *Britannia victor,
etiam Nigri & Albini
Anticæsarum.*

Tab. III.

Tabula III. Imperatorum Rom.

Seculo III.

CARACALLA & GETA, *fratres discordes.*

MACRINVS, *obscurus genere & brevitate imperii.*

Antoninus HELIAGABALVS, *luxuriosissimus.*

ALEXANDER, *in Mammaã matrẽ pig.*

MAXIMINVS Thrax, *opilio.*

* Pupienus & Balbinus *mox trucidati.*

GORDIANVS, *Persarum victor.*

PHILIPPVS Arabs, *Christianis fautor.*

DECIVS, *persecutor Christianorum.*

* Hostilianus & Æmilianus, *obscuri.*

VALERIANVS, *a Persis captus.*

GALLIENVS *ignavus.*

* XXX. Tyranni, *a Vopisco descripti.*

Flav. CLAVDIVS, *victor Gothorum.*

AVRELIANVS *recuperator imperii.*

TACITVS, *sex mensium: & frater Florianus vix trium mensium.*

PROBVS, *moribus & rebus gestis probus.*

CARVS *fulmine deletus in Persia.*

DIOCLETIANVS & MAXIMIANVS, *deponunt imperium.*

CONSTANTIYS Chlorus, & GALER.

Tab. IV.

Tab. IV. Imperatorum Rom.

Seculo IV.

CONSTANTINVS *meritis in*
Ecclesiam MAGNVS.

ORIENTIS | OCCIDENTIS
CONSTANTIUS | CONSTANS.

Arianus.

JULIANVS *Apostata.*

JOVIANVS, *Persis cedens.*

VALENS. | VALENTINIANVS.
| * GRATIANVS &
VALENTINIA-
NVS II.

THEODOSIVS.

ARCADIUS | HONORIUS, Ro-
mam deserit.

* Epitome Victoris num. 72. *Gratianus im-
perabit cum patre Valentiniano annos octo ,
dies octoginta quinque: cum patruo & fratre
tres : cum eodem fratre ac Theodosio qua-
tuor: & his omnibus accedente Arcadio menses
sex.*

Tab. V.

Tab. V. Imperatorum Rom.

Seculo V.

ORIENT.

OCCIDENT.

THEODOSIVS II.
43. annor.

VALENTINIANA-
NVS III. *Africam*
amittit.

MARCIANUS,
Synodum Chalced.
convocat.

Maximus,
Avitus.

LEO Magnus, *17.*
annor.

Majorianus,
Anthemius,
Olybrius,
Glycerius,

ZENO Isauricus,
sepelitur vivus.

Julianus Nepos,
Orestes,
Momyllus

ANASTASIUS
Dicorus, *Eutychi-*
anus.

AVGV-
STVLVS.]

obscuri omnes.

GOTHI *in Italia*
regnare incipiunt.

Tab. VI.

Tab. VI. Imperator. Constant.

Secul. VI.

JVSTINVS Thrax.

JVSTINIANVS *legislator, & Gothorum per Belisarium victor. 38. ann.*

JVSTINVS II. *Italiam iterum amittit invadentibus Langobardis.*

TIBERIVS II.

MAVRITIVS *avaritia & suppliciis infelix.*

Tab. VII. Imperat. Constant.

Secul. VII.

PHOCAS *Papa Rom. fautor.*

HERACLIVS, *bellum gerit cum Cosroe II. Persa. Zonar.*

Constantinus, *fil. Heraclii, 4. mens. & noverca Martina 6. mens.*

CONSTANS, *nepos Heraclii, victus a Saracenis.*

CONSTANTINVS Pogonatus, *victor Saracenorum.*

JVSTINIANVS II. *ῥινοῦ μνηστῆρ, sublatiis a mulis Leontio & Tiberio III. restitutus.*

Tab. VIII.

Tab. VIII. Imperatorum Constantinopolitanorum.

Secul. VIII.

PHILIPPICUS Bardanes.

* *Anticæsares* Artemius seu Anastasius II. & Theodosius.

LEO, Conon, *Isaurus.*

CONSTANTINVS Copronymus, 34. annor. } *iconomachi.*

LEO IV. fil. Copronymi. }

IRENE Leonis vidua *εικονολατρεύς* & c.

Tab. IX. Imperatorum Constantinopolitanorum.

Secul. IX.

NICEPHORVS

MICHAEL Rangabe } *Carolo M. cedunt Occidentem.*

LEO Armenius, *iconomachus.*

MICHAEL Balbus, *semijudæus*, Zonar.

THEOPHILVS, *iconomachus.*

THEODORA cum fil. Michaele III.

BASILIVS Macedo, *viçtor Saracenorum.*

LEO Philosophus, *doctus.*

Tab. X,

Tab. X. Imperatorum Constantinopolitanorum.

Secul. X.

ALEXANDER *frater Leonis,*
ann. 1.

CONSTANTINVS IIX. *fil. Leonis.*
ROMANVS' Lacapenus.

ROMANVS puer, *luxoriosus.*

NICEPHORVS Phocas, *Saracenorum*
victor.

JOANNES TZIMISCA, *terror barbarorum.*

BASILIVS Porphyrogennetus, *cum*
fratre : Bulgarorum
victor.

Tab. XI.

Tab. XI. Imperatorum Constantinopolitanorum.

Secul. XI.

CONSTANTINVS, *frater Basilii, solus.*
ROMANVS Argyropolus, *victus ab*
Agarenis.

MICHAEL IV. Paphlago, *sit monachus.*
MICHAEL V. Calaphates, *a Theodora*
subrutus.

CONSTANTINVS Monomachus, X.
THEODORA Augusta, *ante Monomachum quoque cum sorore regnans.*

MICHAEL VI. Stratioticus.
ISAACIVS Comnenus, *in Vngros movet & Pazinacas.*

CONSTANTINVS Ducas, *ignavus.*
ROMANVS Diogenes, *captus a Turcis & dimissus.*

MICHAEL VII. Duce fil. *a Turcis premitur.*

NICEPHORVS Botoniates, *pulsus a Comnenis.*

ALEXIVS Comnenus. *37. annorum imperator, & sic in sequenti quoque seculo regnans.*

F

Tab. XII.

Tab. XII. Imperat. Constant.

Secul. XII.

JOANNES Comnenus *victor Hunno-
rum & Scytharum.*

EMANVEL Comnenus

ANDRONICVS Co-
mnenus, *pupillo Ale-
xionecato.*

ISAACIVS Angelus.

} *perfidi in sa-
cram mili-
tiam.*

ALEXIVS Ducas, *tyrannus, a Venetis
ejectus.*

Tab. XIII. Imperat. Constant.

Seculo XIII.

ALEXIVS puer, *restitutus a Venetis cum
patre Isaacio Angelo excecato.*

ALEXIVS Murzufus *interfeotor pueri
Alexii.*

BALDVINVS *comes Flandriae.*

HENRICVS *frater Balduini.*

PETRVS *comes Altiſiodorensis.*

ROBERTVS.

BALDVINVS II.

MICHAEL Palæologus.

ANDRONICVS I. Palæologus.

* *Latinis opponuntur Niceæ Laſcarini, Theo-
dorus, Joannes, Theodorus II. quem Micha-
el Palæologus excepit.*

Tab. XIV.

Tab. XIV. Imperat. Constant.

Secul. XIV.

ANDRONICVS II. *primi nepos, Palæologus.*

CANTACVZENVVS *tutor Joannis Palæologi, sed pupillo præripiens imperium.*

JOANNES *Andronici II. filius, Cantacuzenum tutorē in monasteriū detrudit.*

ANDRONICVS III. *patrem Joannem pellit ope Bajazetis.*

Tab. XV. Imperat. Constant.

Secul. XV.

* EMANVEL *frater Andronici III. nomine Augustus, re Turcorum tributarius.*

JOANNES *Palæologus, Emanuelis fil. Florentino concilio interest.*

CONSTANTINUS *Palæologus, Joannis fil. 1453. tertio imperii anno Constantinopolim & vitam amittit ingenti rei Christianæ damno.*

* *Ducas Histor. Byzant. cap. 14. Emanuelis imperium dividit, & Joannem, Andronici fratris filium, interponit a Bajazete constitutum. Sed Joannem à patrio in Italiam discedente rebus præfectum esse, non imperatorem à Turcis datum, Laonicus l. 2. f. 44. & Phranzes l. 1. c. 20. docent. Adde Bullialdi notas in Ducam f. 229.*

F 2

Tab. XVI.

Tab. XVI. Regum Parthorum
seu Arsacidarum.

ARSACES *a Callinico deficiens*, Justin,
41. 4. 3. *adde not. Berneggeri.*

ARSACES *fil. Justin.* 41. 5. 7.

PRIAPATIVS *vel Pampatius, ibid.* §. 8.

PHRAATES, *Mardorum domitor, ibid.*

MITHRIDATES, *frater Phraatis, ibid.*

PHRAATES II. *fil. Mithridatis, Justin.*

42. 1. *cum Pompejo de senibus con-*
tendit, Plutarch. in Pompej. c. 10.

ARTABANVS *patruus antecessoris.*

Just. 42. 2. 1.

MITHRIDATES II. *seu Magnus, ibid.*

regno ejectus ab Orode fratre Ap-
pian. Parth. init.

ORODES *Crassi victor, Vell. Paterc. 2.*

46.

PACORVS (*etiam hic rex vocatur, Ta-*

cit. Hist. 5. 9. Orof. 6. 16. quamvis a

Ventidio casus vivo adhuc parente,

Appian. f. 104.)

PHRAATES III. *alter filius Orodis, An-*

tonii victor, Vellej. 2. 51. Augusto

obsides dat, & vexilla Crassi resti-

tuit, Strabo 6. fin.

AR-

ARTABANVS II. Tacit. Annal. 6.31.1.
regno exutus 6.36.

TIRIDATES a Romanis datus, Tac. 6.
37.1.

GOTARZES Artabani frater, emulum
Bardanem subruit, Tac. 11. 8. seqq.

VOLOGESVS I. tempore Claudii &
Neronis, Tac. 12. 44. 2.

* Num filius Vardanes, patris emulus
(Tac. 13. 7. 3. an alius successerit,
non liquet.

PACORVS II. Trajani tempore; Plin.
lib. 10. epist. 16.

OSROES Pacori frater a Trajano suba-
ctus, Dionis fragm. c. Theodos.
lib. 68.

PARTHAMASPATES a Trajano datus,
Xiphilin. lib. 68.

VOLOGESVS II. tempore Adriani, Xi-
phil. 69. postea victus a L. Vero
Imperatore Rom. Oros. 7. 9. Au-
rel. Victor. 16.

ARTABANVS III. Severi tempore,
Herodian. 3. 9. deceptus a Ca-
racalla, idem 4. 11. a Persis ex-
utus regno, idem 6. 2.

Tab. XVII. Regni Persarum
restaurati.

ARTAXERXES *Partis imperium eripit sub Alexandro Mammææ fil. Herodian. 6. 2. (Agathæ lib. 4. f. 134. Artaxares.)*

SAPORES *imperatorem Valerianum capit & excoriat, Victor. n. 32.*

HORMISDATES *unius anni rex. Agath. c. l.*

VARARANES { pater
filius } Agath. c. l.
{ nepos }

NARSES *Diocletiani tempore, Eutrop. 9. 118.*

HORMISDATES II. (*Zonara T. 3. f. 11. Adanarfes*)

SAPORES II. *rex, antequam nasceretur, corona ventri matris imposta, Agathias. Bellum gerit cum Constantio & Juliano: iniquam pacem Joviano extorquet. Ammian.*

ARTAXERXES II. *frater Saporis. Agath.*

SAPORES III. *fil. Artaxerxis. Agath.*
VARA-

VARARANES IV. *fil. Saporis*. Agath.
ISDIGERDES *pacificus, amicus Arca-*
dio, Procop. lib. 1. Perf.

VARARANES V. *persecutor Christia-*
norum Socrat. 7. 18.

ISDIGERDES II. *rex 17. ann.* Agath.

PEROZES *ab Hunnis cum exercitu ca-*
sus. Agath.

OBALAS *frater Perozi.*

CABADES *Justini Thracis tempore*,
Procop. Perf. 1.

CHOSROES Magnus, *bellum cum Justi-*
niano M. gerit, *ibid.* lib. 2.

HORMISDA I. *a suis interfectus*. Zonar.
in Mauritio. Theophylactus 3. 16.

CHOSROES II. *parricida*, Zonar c. 1.
Theophylact, 4. 7.

SIROES *Chosroes fil. tempore Heraclii*,
Cedren. f. 345.

* Adefer, Barazas &c. *paucorum men-*
sium reges, *ibid.*

HORMISDA II. *à Saracenis exutus re-*
gno, Cedren. c. 1. *sed Jezdegerdem*
rectius dici Tarich Schickar di p. 170.
docet. Succedunt Saraceni.

Tab. XIIX.

| Chaliphatus Saracenorum.

MOHAMMED *pseudopropheta*, Seculo
VII.

ABVBACHER, Cedren. in Heraclio.

OMAR *viotor Jezdigerdis, ultimi Persarum regis, & Syriam, Jerusalem, Ægyptum subjicit*, Cedren. c. 1.

MABIAS (*al. Osman*) *Cyprum, Rhodum, Africam invadit, Constantinopolin oppugnat*, Cedr. & Zonar.

ALI *sectarius*, JEZID & alii *βεγαυοί*
interponuntur.

ABDIMELECH *viotor Rbinotmeti fedifragi*. Cedr.

VLID. *Saraceni Hispaniam ex Africa tentant.* Paul. Diac. l. 6. c. 46.

SOLIMAN *Byzantium obsidet*, Cedr.
In Hispania Gothi pelluntur.

OMAR II. *persecutor Christianorum, Byzantium classe terret.* Cedr.

JEZID. II. Cedr. in Leone Isauro.

EVELID *Niceam frustra obsidet*, Cedr.
Nunc Saraceni Hispani in Galliis à Carolo Martello funduntur,
P. Diac. 6. 54.

ISAM,

ISAM, WALID & JEZID III. *Βασι-
λεως.* Cedr.

MARVAM *ad Cyprum vincitur à Co-
pronimo.* Cedr.

ABVBALA Mohammed.

ABEDALA *Bagdad condidisse fertur.*

MADI *ab Irene victus in Cilicia.*

AARON *Cappadociam & Phrygiam
vastat, Cedr. amicus Carolo M.
Eginhart.*

IMIN.

MOHAMMED *sedem regiam Damasco
transfert Bagdadum. Nunc discor-
dia scinduntur Saraceni.*

Tab. XIX. Regni Saracenorum divisi.

Syri <i>in Bagdad.</i>	Ægyptii <i>in Cairo</i>	Africani	Hispani
<p>Mohammed, <i>vid. e</i> <i>Tab: XIII.</i> Impraël. Mohammed, <i>fil.</i> <i>Impraëlis, re-</i> <i>gno exutus à</i> <i>Turcis. Zonar.</i> <i>f. 203.</i></p>	<p><i>quibus Saladinus</i> <i>in bello sacro in-</i> <i>festus. Christia-</i> <i>nis. Succedunt</i> <i>Mamlucci à</i> <i>Turcis 1518. deji-</i> <i>ciendi.</i></p>	<p><i>in Carveno, &</i> <i>post in Maroc-</i> <i>co, Tunis, &c.</i> <i>Hi Siciliam & Ca-</i> <i>labriam occu-</i> <i>pant a Norman-</i> <i>nis depellendi.</i></p>	<p><i>e Mauritania se-</i> <i>culo IX. & gra-</i> <i>vius seculo XII.</i> <i>irrumptentes. Sed</i> <i>sensim a Christi-</i> <i>anis attriti &</i> <i>tandem ejecti.</i></p>
			<p>Tab. XX.</p>

Tab. XX. Sultanorum antiquorum
devictis Saracenis.

Nicenus. <i>Primus & ultimus Soliman Sa vi- ctus in bello Sacro & Bulionis.</i>	Iconiensis. <i>Insidia vicit Conra- dum III. in bello S. & Gallie re- gem. *</i>	Damascen ⁹ . Doldequin. Norahading. <i>Succedit Sa- ladinus Egyptius &c.</i>	Aleppinus. Musfulanus feu Nini- vitanus &c.
--	---	--	---

* Iconiensis ultimus *Azatines* a Scythis pulsus ad Michaelē Palæologum profugit, nec frater *Adeleus* recuperare potuit regnum. *Niceph. Gregoras lib. 4. & 5.* Dividunt id inter se principes, e quibus est *Osman* sive *Otman*, fundator *Pertæ Otomanicæ*, *idem init. lib. 7. & Ducas cap. 2. Hist. Byz.*

Tab. XXI.

Tab. XXI.

Regum Ostro-Gothorum in Italia.

THEVDERICHVS a Zenone in Itali-
am missus, rebus praesuit 37. annos, vi-
ctor Odoacri, qui Augustulum eiecerat.
Procop. 1. Goth. init.

AMALASVNTA Theuderichi filia, tu-
telam gerens, Athalarichi filii sui,
tempore Justiniani.

THEVDATVS, sub quo capitur a Beli-
sario Neapolis. Procop. Grotii p.
168. seq.

WITIGIS, duxit filiam Amalasantae,
Romam obsedit: a Belisario victus
& captus. Procop. 2.

ILDIBALDVS a suis interfectus. Pro-
cop. lib. 3. init.

ERARICHVS quinque mensibus re-
gnans. ibid. p. 309.

TOTILAS Ildibaldi ex fratre nepos, Ro-
mam capit, moenia diruit, vincitur
a Narsete.

TEIAS in locum Totile cooptatus: victus à
Narsete, & sic desit Gothorum in
Italia regnum, Procop. 4. fin.

Tab. XXII.

Tab. XXII.

Visigothorum, *id est*, Westrogothorum, qui in Rom. historia celebres sunt.

ATHANARICVS *sub Valente, primus sua gentis rex, in Thracia bella gerens, Isidorus Era 407. &c. Ammian. 27.*

ALARICVS *Romam capit sub Honorio, & Attalum Rom. imperatorē cōstituit, ac iterum propter ignaviā dejecit. Procop. 1. Vandal. init. Isidorus Era 447.*

ATHAVLFVS *quinque annos in Italia regnat Honorii tempore, Placidiam Theodosii filiam captivam uxorem ducit. Post in Galliam cum suis abit, & inde in Hispaniam Vandalis in Africam transfretantibus vacuefactam moturus moritur in itinere. Isidor. Era 448.*

WALLIA *reliquias Vandalorum Bætica ejicit, Romanis amicus, a quibus Aquitaniam quoque accipit. Era 454.*

THEODORIDES *Romanis provinciis infestus. Isidor. Era 457.*

* Reliquam in Hispania Gothorum successione[m] habet Isidori Hispalensis Chronicon, & Gratius in praefatione Histor. Vandalogoth.

Tab. XXIII.

Regum Vandalicorum in Africa.

1. GODIGISCLVS *Hispaniam invadit consentiente Honorio, Procop. I. Vandal. p. 9. edit. Grot.*
2. GIZERICHUS *fil. nothus Godigiscli, cum fratre Gonthari sub Valentiniano III. in Africam ex Hispania trajicit. Romam capit sub Maximo tyranno. Procop.*
3. HONORICHUS *filius Gizerichi Arianus, orthodoxorum persecutor. Procop. Grot. p. 24.*
4. GVNDAMVNDVS *Gizerichi nepos, iniquus in orthodoxos, 12. ann. regnat. Procop. c. 1.*
5. TRASAMVNDVS *frater Gundamundi, Anastasio amicus, Procop. I. Vandal. regnavit annos 27.*

6. HIL-

6. HILDERICHUS Honorichi fili-
us ex Valentiniani imperatoris
filia, amicus Justiniano, vi-
ctus ab Afris, & rerum geren-
darum ignarus.

7. GELIMER Gizerichi pronepos,
in quo desit Vandalorum in
Africa post annos ferme cen-
tum dominatus, postquam a
Justiniano ductu Belisarii vi-
ctus fuit. Procop. 2. Vand.

Tab. XXIV.

Tab. XXIV.

Langobardorum in Italia Regum.

1. ALBOIN a *Narfete advocatus ex Pannonia sub Justino II. Paul. Diac. Langob. lib. 2. cap. 7.*
2. CLEPH, *Diacon. 2. 31.*
3. AUTHARI *fil. Clephonis, Mauritio coævus, 3. 16.*
4. AGILULFVS *25. annos regnavit, a regina vidua electus, P. Diac. 3. 36.*
5. ADOLOALDUS, *Phoca tempore, 4. 31.*
6. ARIOALDUS, *Heracii ævo, idem Diac. 4. 43.*
7. ROTHARVS, *poliorceta, 4. 44. & 47. annor. 16.*
8. RODOALDVS, *idem 4. 49. annor. 5.*
9. ARIBERTVS *idem 4. 53. annor. 19.*
10. BERTARIDVS *fil. Ariberti, ibid.*

II. GRI-

11. GRIMOALDVS, *victor Fran-*
corum. 5. c. 1. seqq.
- * *Bertaridus redit ex exilio.* 5. 33.
12. CUNIBERTVS *tempore Justi-*
niani II. 5. 37.
13. LIVTBERTVS *fil. Cuniberti.*
P. Diac. 6. 17.
14. RAGVNBERTVS, 6. 18.
15. ARIBERTVS. 6. 19. *Alpes Cot-*
tias Papa restituit, c. 28.
16. ANSPRANDVS *Anastasi II.*
tempore, 6. 35.
17. LIVTPRANDVS *Leonis III.*
tempore, 6. 38.
18. RATCHIS, (7. *mensium Hil-*
debrandum premitit. Sigoni-
us Regn. Ital. lib. 3.]
19. AISTVLFVS *Exarchatum tol-*
lit. Sigon c. 1. f. 75.
20. DESIDERIVS *a Carolo M.*
victus : Eginhartus in vita
Caroli M.

Tab. XXV.

Tab. XXV.

Conciliorum Oecumenicorum.

- * Post Apostolicum Act. 15. fuit
1. Nicenum sub Constantino M. contra Arium.
  2. Constantinopolitanum sub Theodosio M. contra Macedonium
πνευματόμαχον.
  3. Ephesinum, sub Theodosio II. contra Nestorium.
  - 4 Chalcedonense sub Marciano
contra Eutychem.
  5. Constantinopolitanum II. sub
Justiniano M. contra Origenis
dogmata, &c.
  6. Constantinopolitanum III. sub
Constantino Pogonato contra
Monotheletas.
- * Trullanum (in Trullo palatii
habitum) seu Quinisextum
sub Justiniano II. quin-

to & sexto concilio cano-
nes addens. Gratian. di-
stinct. 16.

* Constantinopolitanum IV.
sub Constantino Copronymo,
usum imaginum damnans,
Cedrenus p. 381.

7. Nicenum II. sub Irene Augusta
pro imaginibus adorandis, quod
Oecumenicum VII. falso vo-
cant, abrogatum in Francofur-
tensi Synodo sub Carolo M. Abb.
Vrspergens. in Chron.

Tab. XXVI.

Tabula XXVI.

Persecutionum Ecclesie gravio- rum.

1. Neronis.
2. Domitiani.
3. Trajani.
4. M. Philosophi , & L. Veri, *in*
Asia & Gallia.
5. Severi *in Africa & Ægypto.*
6. Maximini Thracis.
7. Decii.
8. Valeriani.
9. Aureliani.
10. Diocletiani & Maximiani Her-
culii, *illius in Oriente , hujus*
in Occidente.

* *De singulis consulatur Eusebius*
& Orosius.

Au-

Auctores in Notis vel Tabulis
citatos, qui editionibus, aut Ca-
pitum incisiss & distinctionibus va-
riant, hic solos recensemus: reli-
quos, qui omnium manibus ver-
santur, aut cognitæ sunt incisionis,
silentio præterimus. Sunt vero illi:

Agathias Scholasticus *Græc. Lat.*
Paris. 1660.

Ammianus Marcellinus *Lindebro-*
gii 1609.

Appianus Alexandrinus *Græc. Paris.*
1551.

Augustæ historiæ VI. Scriptores,
edit. Schrevelii.

Aurelius Victor, uterque, *cum notis*
Variorum 1670.

Cedrenus *Græc. Lat. Basel 1566.*

Dion Cassius *Gr. Lat. Stephani 1592.*

Ducæ Histor. Byzantina *Gr. Lat.*
Paris. 1649.

Eusebius *Gr. Lat. Valesii, Mogunt.*

Eutropius, *Helmstad. in paragra-*
phos incisus.

Hic-

Hieronymi Opera, Colonia 1616.

Jornandis Getica, Grotii.

Josephus Græc. Lat. Genev. 1611.

Laonicus Chalcocondyles Gr. Lat.

Paris. 1650.

Nicephorus Gregoras Gr. Lat. Ge-

nev, 1615.

Nicetas Choniata Gr. Lat. Genev.

in 4.

Paulus Diaconus de Langob. } Grotii.

Procopii Vandal. & Gothica }

Tertullianus, Basel 1562.

Theophylacti Simocattæ Histor.

Gr. Lat. Paris. 1647.

Zonaras Græco-Lat. Basel 1557.

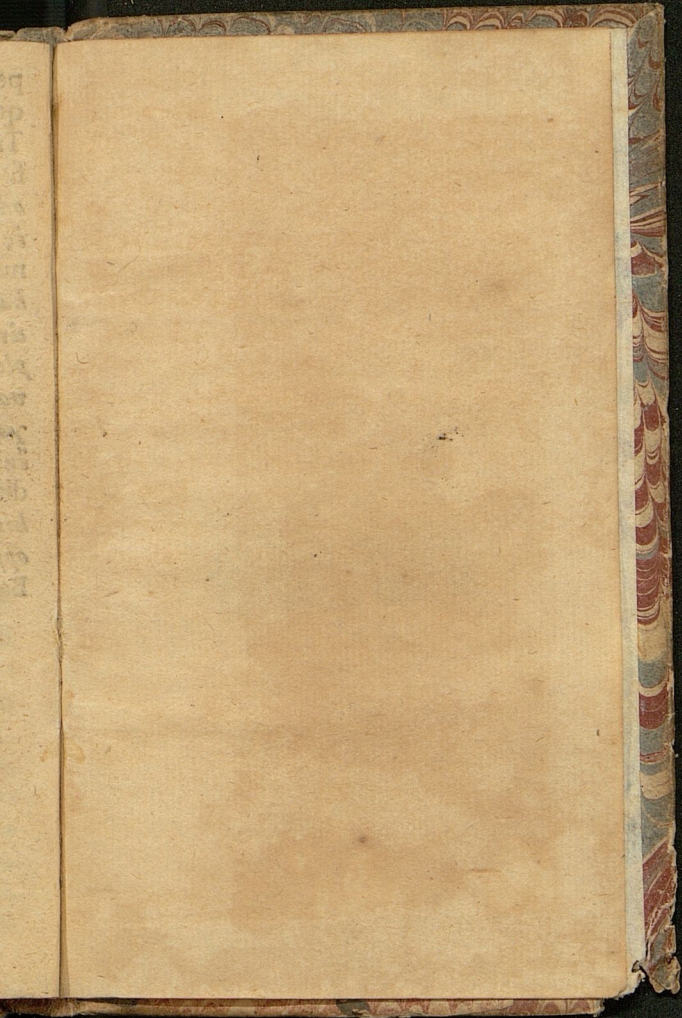
De ceteris non est, quod quicquam
moneamus, nisi quod sub finem seculi
VII. citavimus *Balsam.* ex aliena, Mor-
næi scilicet, fide, tunc temporis ipso
Balsamonis codice destituti. Nunc fer-
vente prelo illustrissima, quæ Cizæ est,
MAURITIANA Bibliotheca *Canones*
Conciliarum Græcorum cum Balsamonis
& Zonara interpretationibus a Bevere-
gio Oxonii 1672. nitidissime editos sup-
pedi-

peditavit. In quo egregio opere prolo-
quium ad Canones Concilii VI. in
Trullo, hæc Balsamonis verba Tom. 1.
f. 154. habet: *Quia quinta & sexta syno-
odus Oecumenica non fecerunt canones*
ἐς κατὰστασιν τῶν ἐκκλησιῶν (Gratia-
nus distinct. 16. *ad correctionem Ecclesie*)
habita fuit hæc synodus (Quinisexta) eis
*ἀναπλήρωσιν τῶν δύο, in utriusque com-
plementum. Propterea nec proprie Sexta*
vocatur, ἀλλὰ πενθέκη. Ἀνεπλήρωσε
γὰρ τὸ ὑσέρημα τῆς τε πέμπτης καὶ τῆς
ἕκτης συνόδου· ἔστι καὶ οὐκαρμυρική. Ad-
dit idem, quod Itali & Latini Episcopi
his canonibus sint καμείως πληττόμενοι,
opportune castigati, quæ causa est, quod
Baronio Tom. 8. ad ann. 692. minus
probenitur tum Canones, tum
explicator Balsamo.

F I N I S.

50 A 9/d, 33

ULB Halle

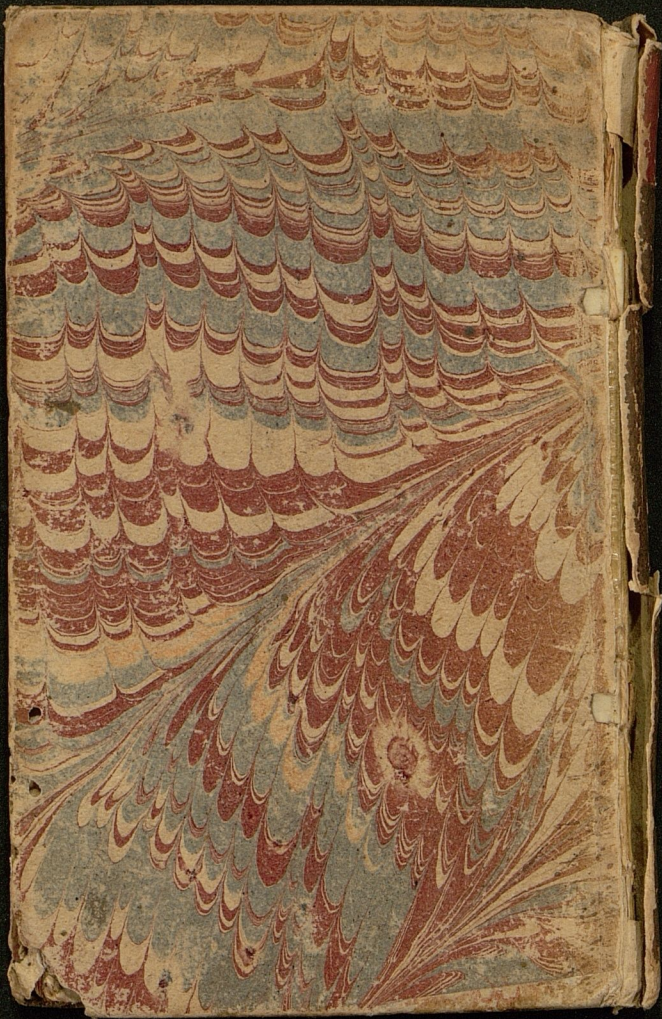
3

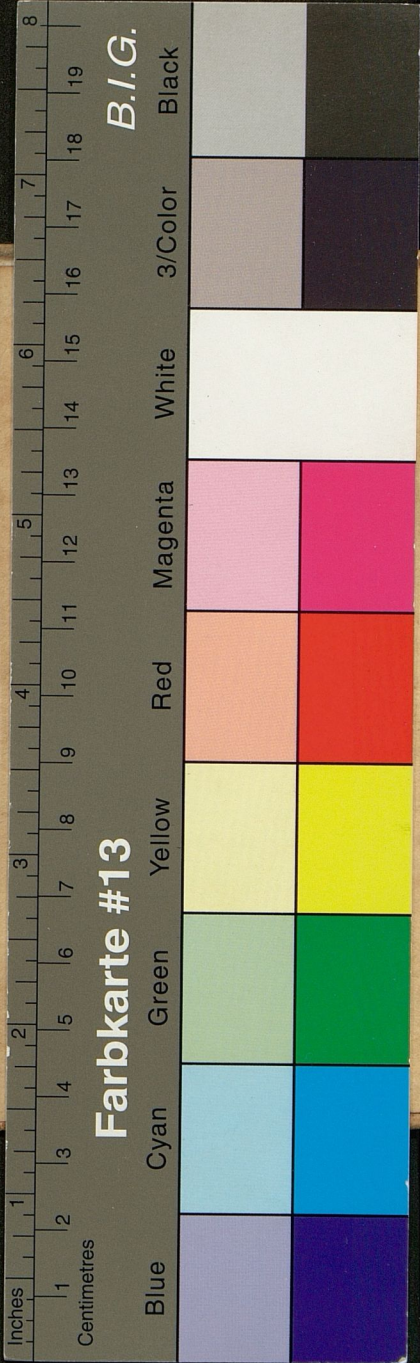
005 559 561

W 09

CHRISTOPHORI CELLARI
SMALCALDIENSIS
NUCLEUS
HISTORIÆ

inter
Antiquam & Novam
MEDIÆ,

Hoc est,
Ab Augusto Cæsare ad
Carolus M. in Occidente: & ad
captam a Turcis Constantino-
polim in Oriente
productæ,

Cum
Notis perpetuis
&
Tabulis Synopticis.

JENÆ,
Impensis JOHANNIS BIELCKII Bibliop.
Excudebat SAMUEL Krebs/
ANNO M DC LXXVI.

